

”Var finns socialpedagogerna?”

Yrkestitlar, fält och socialpedagogisk förankring

LISBETH ERIKSSON & LISA HEDMAN

”Var finns socialpedagogerna?”

Yrkestilar, fält och socialpedagogisk förankring

Produktion och utgivning:
Campus Västervik FoU

© Författarna och Campus Västervik
Östersjövägen 8
593 32 Västervik
Telefon: 0490-25 40 90
www.campusvastervik.se

Tryck: Grafiskt Tryck, Oskarshamn 2018
ISBN: 978-91-639-6507-4

”Var finns socialpedagogerna?”

Yrkestitlar, fält och socialpedagogisk förankring

LISBETH ERIKSSON & LISA HEDMAN

CAMPUS
VÄSTERVIK

HÖGSKOLAN VÄST

Campus Västervik FoU

Campus Västervik FoU är en forsknings- och utvecklingsverksamhet som har till syfte att förmedla vetenskaplig kunskap, utföra egen forskning och initiera verksamhetsutveckling inom i första hand kommun, landsting och näringsliv. Detta gör vi genom att utveckla och fördjupa kunskapen kring verksamhetsnära frågor inom ingenjörsvetenskap och välfärdsfrågor. Verksamheten bygger på ett nära samarbete mellan näringsliv/arbetsmarknad, Campus Västervik FoU och akademien.

Förord

Vi har under de senaste decennierna stått inför en situation där stora delar av landet riskerar att få brist på högutbildad arbetskraft. När det ställs allt högre krav på utbildning och vidareutbildning i arbetslivet är det helt nödvändigt att stärka tillgången till högre studier för människor i ”hela landet och hela livet”, helt i linje med regeringens nya utbildningspolitiska satsning. Detta gäller också för kommunerna i norra Kalmar län, där det framför allt handlar om brist på personal inom utbildning/skola, socialt arbete, vård och omsorg. Vi har sett behov av att skapa möjlighet för människor i regionen att studera och vidareutbilda sig, kunskap ger människor frihet och makt och ger regionen kraft för utveckling, förändring och välstånd.

I början av 2000-talet mötte Campus Västervik för första gången avdelningen för socialpedagogik vid Högskolan Väst i Trollhättan. Högskolan Väst förde fram starka argument till varför Campus Västervik skulle vara intresserade av socialpedagogik istället för en mer allmän beteendevetenskaplig utbildning för regionen. Argumentationen var övertygande och väckte en nyfikenhet kring socialpedagogik hos Campus Västervik, vad skulle det innebära och vilka kompetenser skulle dessa blivande studenter kunna bidra med? Utifrån erfarenheter av utbildning och de luckor som började fyllas på med kunskap om socialpedagogik, kunde det också skönjas att denna blivande studentgrupp skulle kunna bidra med en kompetens som saknades i regionen.

Detta tillsammans med det positiva bemötandet och upptäckarlusten som fanns på Högskolan Väst, bidrog till känslan att det här måste Campus Västervik fortsätta med, så långt det bara var möjligt. Det fanns också ett starkt stöd hos Västerviks dåvarande kommunalråd och det fanns en presumtiv studentgrupp som ville studera, men inte kunde eller ville flytta från Västervik.

År 2003 startade, i samverkan med Högskolan Väst, den första socialpedagogiska högskoleutbildningen i norra Kalmar län. En av utmaningarna blev att ingen inom verksamhetsfältet i kommunerna kände till begreppet socialpedagog, eller vilken kompetens de blivande yrkesaktörerna kunde bidra med, en utmaning som också levde kvar under de första åren. Det blev en mycket tilltalande och spännande utmaning att hantera. Med facit i hand kan vi nu se att studenterna får en bred kompetens, det finns en bra arbetsmarknad och att de hamnar inom många olika verksamheter och är verksamma i flera olika professioner.

Enligt vår mening har socialpedagogerna genom sin utbildning skaffat sig kunskap och kompetenser som vi gärna sammanfattar i uttrycket ”socialpedagogiskt förhållningssätt”. Detta, menar vi, innebär kompetens att prestigelöst kunna agera i mötet med andra människor, ett professionellt förhållningssätt byggt på respekt för den andres livssituation, en öppenhet inför att möta människor i olika livssituationer och svårigheter, en tydlig värdegrund och en kunskap, vilja och engagemang för att bidra till att skapa förutsättningar för människor att hantera sina svårigheter, växa, utvecklas och förändra sin livssituation.

Vid Högskolan Väst är ”kunskap i samverkan” en central utgångspunkt för all vår verksamhet. Med det som bas ser vi möjlighet att med flexibla undervisningsmetoder erbjuda utbildning och möjlighet till livslångt lärande, i kommuner också utanför den egna regionen.

Samarbetet mellan Högskolan Väst och Campus Västervik är ett lysande exempel på hur kunskap i samverkan ger ömsesidig nytta. I kommunerna i norra Kalmar län finns idag socialpedagoger anställda inom flera olika verksamheter, vilket inneburit en möjlighet att hantera de kompetensförsörjningsutmaningar man stått och står inför i hela regionen. För högskolans del har det bidragit till att utveckla flexibla och digitaliserade undervisningsformer till gagn för hela verksamheten, erfarenhetsutbyte med ett utvidgat arbetsfält, att bygga broar mellan utbildning och praktik och att skapa förutsättningar för högskolans uppgift med att göra utbildning, forskning och forskningsresultat tillgänglig för fler, men också till att stimulera intresset för högre studier i mindre kommuner.

Den här rapporten synliggör på vilket sätt utbildningen och studenterna fått betydelse för utvecklingen av välfärdsarbetet i regionen och visar på ett tydligt sätt vad utbildning, byggd på kunskap i samverkan, kan betyda för tillväxt och konkurrenskraft i en region utanför storstadsorterna. Att tillgängliggöra högre utbildning på lokala lärcentra bidrar till utveckling av demokrati, skapar förutsättning för breddad rekrytering och ger ökade utvecklingsmöjligheter för enskilda människor, såväl som för regioner och för högskolors verksamhet.

För Campus Västervik

Jerry Engström

Campuschef, Campus Västervik

För Högskolan Väst

Bibbi Ringsby Jansson

Vice rektor för Arbetsintegrerat lärande, Högskolan Väst

Innehåll

INLEDNING	1
Bakgrund och förutsättningar för campusutbildningen	1
Enkätstudiens bakgrund	3
TIDIGARE FORSKNING	4
Forskning kring landsbygd, utbildning och migration	4
Forskning med relevans för socialpedagogik	5
Socialpedagogik som teori	5
Socialpedagogik som praxis.....	5
Forskning i socialpedagogik.....	6
Teoretisk ram.....	7
Den anpassande modellen.....	8
Den mobiliserande modellen	9
Den demokratiska modellen	10
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	11
METOD	12
Enkätens genomförande och bearbetning.....	12
Kvalitativ bearbetning	13
RESULTAT	15
Urval	15
Respondenterna	16
Arbetsort.....	17
Arbetsplats.....	21

Sammanfattning	24
BETYDELSEN AV SOCIALPEDAGOGIK I DET PRAKTISKA ARBETET	25
Mål för det socialpedagogiska arbetet	25
Socialpedagogiska bemötanden och förhållningssätt	27
Metoder använda i en socialpedagogisk anda	30
Teorier relevanta för socialpedagogik	33
DISKUSSION	35
REFERENSER	40
BILAGOR	44
Bilaga 1, Enkät	44
Bilaga 2, Informationsbrev	48
Bilaga 3, Påminnelsebrev	49

Inledning

Den samhälleliga kontexten i denna enkätstudie utgörs av de senaste decenniernas utveckling som lett till att människor riskerar att komma till korta p.g.a. exempelvis de krav på anpassning och individualisering som ställs i dagens samhälle. Det sätt varpå samhället organiseras och omstruktureras inom arbetsliv, inom socialpolitikområdet etc. får konsekvenser för människor som av olika anledningar riskerar att hamna utanför samhällsgemenskapen. Det kan handla om människor med sociala problem, äldre personer, människor med funktionsvariationer eller personer som tillhör olika etniska, kulturella eller religiösa minoritetsgrupper. Dessa utvecklingstendenser innebär krav på nya kunskaper, nya verksamhetsformer och en utvecklad samverkan mellan det offentliga och civilsamhället. Detta gäller inte minst situationen i landsbygdskommuner¹. Det är inom denna kontext som välfärdsarbetet äger rum och det är här det socialpedagogiska praktiska arbetet utförs.

Sedan 2003 har det varit möjligt att studera på det socialpedagogiska programmet² i Väster-
vik, Hultsfred eller Vimmerby. Många av de som studerat har efter avslutad utbildning blivit kvar i området och erhållit anställning inom välfärdssektorn. En uppfattning, från exempelvis kommunen, är att detta i hög grad påverkat och kommit att prägla välfärdsarbetet i regionen. På vilket sätt detta sker är något som kommer att studeras på olika sätt framöver. Hur kommer det socialpedagogiska välfärdsarbetet till uttryck och vilken betydelse tillmäts det av olika välfärdsaktörer? Som ett första led i en sådan planerad studie har vi undersökt hur många av de som studerat på det socialpedagogiska programmet sedan starten 2003 och som 2016 fortfarande fanns kvar och arbetade i närområdet³. Vi har också undersökt inom vilken verksamhet de arbetar och om de i sitt arbete använder sig av sina socialpedagogiska kunskaper och hur detta i så fall tar sig uttryck.

Bakgrund och förutsättningar för utbildning vid lokala campus

Socialpedagogiska programmet finns idag endast på Högskolan Väst (antagning.se). Inget annat universitet eller annan högskola erbjuder denna utbildning och inte heller någon annan möjlighet att studera socialpedagogik exempelvis genom en specifik inriktning inom socionomutbildningen. Detta var möjligt för några år sedan både exempelvis på socialhögskolan i Stockholm och på socionomprogrammet på Umeå universitet. Idag finns på några universitet masterkurser i socialpedagogik (exempelvis Stockholms och Umeå universitet).

¹ Landsbygd kan definieras på olika sätt, vi har valt att använda oss av jordbruksverkets definition. Med landsbygd avses kommuner som inte klassificeras som storstad- eller stadsområde och som har en befolkningstäthet om minst 5 invånare per km². (<http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/etjansterforutvecklingavlandsbygden/alltomlandet/sahardefinierarvlandsbygd.4.362991bd13f31cadcc256b.html>).

² Socialpedagogiska programmet innehåller 180 högskolepoäng på Högskolan Väst och leder till en kandidatexamen i socialt arbete och socialpedagogik.

³ Orter som är belägna inom en radie av 45 minuters bilresa från någon av orterna Väster-
vik, Hultsfred och Vimmerby har definierats som närområde.

Linnéuniversitetet har också börjat diskutera att använda socialpedagogik i sin utbildning Pedagogik, inriktning ungdoms- och missbruksvård.

Kurser i socialpedagogik och hela socialpedagogutbildningar, oftast tvååriga, finns idag som yrkeshögskolekurser eller som kurser på folkhögskola. Ibland är dessa utbildningar en utveckling av det som tidigare kallades behandlingspedagog- eller behandlingsassistent-utbildningar. Detta är inte utbildningar på akademisk nivå och socialpedagoger⁴ utbildade på exempelvis folkhögskola kan inte erhålla anställningar som på något sätt är förknippade med myndighetsutövning. Enligt representanter från folkhögskole- och yrkeshögskoleutbildningar behöver dessa arbeta med en tydligare koppling till forskning⁵.

Huvuddelen av de studenter som antagits till socialpedagogiska programmet läser detta på Högskolan Väst i Trollhättan, men utbildningen bedrivs också som nämnts ovan vid olika lokala campus på andra orter i Sverige. Några av dessa orter finns i norra Kalmar län där studenter har kunnat studera på programmet sedan hösten 2003. 2017, är det dock bara två lokala campus där socialpedagogprogrammet fortfarande erbjuds och det är Campus Västervik och Campus Värnamo.

I norra Kalmar län finns det tre lokala campus, Campus Västervik, Campus Hultsfred och Campus Vimmerby⁶. De ägs och drivs av respektive kommun och på campus arbetas det med platsförlagda utbildningar med hjälp av framförallt distansöverbryggande teknik. Verksamheterna inriktar sig på utbildningar där arbetsmarknaden ser att det finns ett behov av att rekrytera ny arbetskraft.

Upprinnelsen till tankar kring det socialpedagogiska programmet i norra Kalmar län var en kontakt som togs i början av 2000-talet från landstingets sida med Campus Västervik. Landstinget uttryckte ett behov av ett beteendevetenskapligt utbildningsprogram. När intresset från landstingets sida så småningom minskade hade intresset dock väckts bland politikerna inom kommunerna och planeringen av att platsförlägga programmet i regionen fortsatte. Sedan tidigare fanns det ett pågående samarbete mellan Högskolan Väst och Campus Västervik och inom ramen för detta diskuterades möjligheten att starta ett socialpedagogiskt program även i norra Kalmar län. Gemensamt sökte och beviljades Campus Västervik och Högskolan Väst (dåvarande HTU) utvecklingsmedel från en EU-fond för att utveckla konceptet med flexibel utbildning. Under dessa år samarbetade Campus Västervik med Campus Hultsfred och Campus Vimmerby kring fler platsförlagda utbildningar och även i Hultsfred och Vimmerby fanns det ett kommunalt intresse för att starta ett socialpedagogiskt program.

⁴Det finns ingen akademisk examenstitel som benämns socialpedagog. När vi fortsättningsvis använder socialpedagog i rapporten avser vi de socialpedagoger som har läst socialpedagogiska programmet 180 högskolepoäng vid Högskolan Väst.

⁵De representanter som här avses är styrelseledamöter i Balsam, en intresseorganisation för folkhögskolor som bedriver denna typ av utbildning.

⁶När utbildningen startades användes benämningen högskolecentrum eller lärcentrum, dessa benämns idag som lokala campus vilket vi fortsättningsvis kommer att använda i rapporten.

År 2003 startade det socialpedagogiska programmet och man använde sig i huvudsak av videokonferenser. Programmet har sedan dess tagit in nya studenter varje år, bortsett från 2013 (då programmet startade även i Varberg).

Den socialpedagogiska professionen är därigenom en ny profession i regionen och det blir därför intressant att undersöka var de utbildade socialpedagogerna har erhållit anställning efter avslutad utbildning och vilka yrkestitlar de har. Det finns en tanke hos ledningen på Campus Västervik och bland verksamma i kommunen att de yrkesverksamma socialpedagogerna främst arbetar inom olika former av handläggning och utredningsarbete (inom kommunal eller statlig verksamhet). Det finns också vid de lokala campusen i regionen en argumentation, både från politiker och tjänstemän, att högre utbildning vid lokala campus är nödvändigt för att kunna kompetensförsörja den lokala arbetsmarknaden och detta genom att studenter i högre omfattning bosätter sig på de orter där de genomför sin utbildning. Det finns dock ingen studie i regionen som tidigare har undersökt detta. I denna studie ingår alla de socialpedagoger som har studerat på det socialpedagogiska programmet vid de tre orterna Västervik, Hultsfred eller Vimmerby under åren 2003–2012 totalt 222 personer.

Enkätstudiens bakgrund

Denna enkätstudie är en del i ett större projekt, här benämnt huvudstudien. I huvudstudien kombinerar vi ett teoretiskt begreppsutredande fokus med ett professionellt fokus genom att intervjua välfärdsarbetare med en socialpedagogisk utbildning kring deras upplevelser om teoretiska och praktiska innebörder av socialpedagogik samt dess betydelse för den praktiska verksamheten. De som intervjuas är verksamma socialpedagoger utbildade på Högskolan Väst; Campus Trollhättan, Campus Västervik samt Socialhögskolan i Stockholm. Utgångspunkten för huvudstudien tas i en tidigare studie där socialpedagogiska forskare intervjuades kring innebörder i socialpedagogik (Eriksson, 2006). Genom att studera kvalitativa skillnader mellan studien från 2006 och huvudstudien kan vi se dels om uppfattningen om socialpedagogiska innebörder skiftar över tid, något som forskning talar för, dels se om uppfattningarna skiljer sig åt om man är praktiskt verksam eller mer sysslar med forskning. Även i denna studie, som vi kallar enkätstudien, ställs frågor till yrkesverksamma f.d. studenter om deras uppfattningar kring huruvida de använder socialpedagogiska teorier, förhållningsätt och metoder i sitt nuvarande arbete och hur detta i så fall tar sig uttryck. Detta utgör dock endast en liten del av enkätstudiens resultat. Genom det sammanhållna projektet, d.v.s. huvudstudien och enkätstudien, fördjupar vi också kunskapen om socialpedagogik och dess betydelse i en landsbygdscontext. Det finns ytterst få studier i Sverige där de professionella socialpedagogernas erfarenheter studeras som ett sätt att nå en fördjupad kunskap om socialpedagogik. Vi betraktar enkäten och analysen av dess resultat som ett första steg i huvudstudien.

Tidigare forskning

Föreliggande studie har två syften. Det ena handlar om att studera vilken betydelse och vilka följder det socialpedagogiska programmets lokalisering till regionen haft då det gäller utvecklingen av välfärdsarbetet i regionen. Detta studeras genom att undersöka hur många av de utbildade socialpedagogerna som finns kvar i området och i vilka positioner de befinner sig. Det andra syftet handlar om att studera hur de yrkesverksamma uppfattar att de använder sig av ”det socialpedagogiska” i sitt nuvarande arbete. Det första delsyftet kan, på ett mer generellt plan, sägas handla om utbildnings betydelse för landsbygden och möjligheten att få före detta studenter att stanna kvar i hemkommunerna. Svensk forskning inom detta område är begränsad.

Forskning kring landsbygd, utbildning och migration

I en av statens offentliga utredningar (Parlamentariska landsbygdskommittén, 2017) konstateras att många unga flyttar från landsbygden till orter där det finns möjlighet till högskole- eller universitetsstudier samt att de sällan återvänder till hemorten. Detta försvårar landsbygdskommunernas möjlighet till rekrytering av kvalificerad personal. Forskning visar vidare att om avståndet är för långt mellan boendet och utbildningsorten avstår många från att utbilda sig (se exempelvis Ehrenberg & Smith, 2009). Studier visar också att utbildning är en av de viktigaste faktorerna när det gäller att ta beslut om flytt eller ej. Det finns en ökad sannolikhet på 20 % att en person flyttar om hen har en akademisk utbildning. I olika studier är det också påvisat att det finns en skillnad i detta avseende mellan män och kvinnor. Högutbildade män lämnar i högre utsträckning landsbygden än högutbildade kvinnor (se exempelvis Lovén, Hammarlund, Nordin, 2016; Rauhut & Littke, 2016). I en annan svensk studie konstateras att den avgörande faktorn när det gäller att flytta tillbaka hem efter högre studier är familjesituationen. De med familj och barn flyttade i högre utsträckning hem till sin hemkommun (Bjerke & Mellander, 2015). I vår studie undersöker vi en annan situation nämligen den att högskoleutbildningen finns i landsbygdskommunerna. Forskning inom området gör ingen särskiljning mellan webbaserade utbildningar och platsförlagda utbildningar, utan använder sig här av benämningen distansutbildning. Statistik visar att kvinnor som genomgått distansutbildning har en lägre sannolikhet att flytta från sin hemort senare i livet än män och också en lägre sannolikhet än kvinnor som inte har en högskoleutbildning (Lovén, Hammarlund & Nordin, 2016). Även för den som bor på ett pendlingsavstånd från en högskola är sannolikheten lägre att hen flyttar från hemkommunen. Även då det gäller att flytta efter distansstudier är sannolikheten större hos män. Det kan finnas olika orsaker varför män och kvinnor skiljer sig åt. En sådan orsak kan vara att de väljer olika typer av utbildning och yrkesvalet förklarar en del av denna skillnad. Men som påtalas i forskningen är det oftast svårt att entydigt fastställa sambandet mellan utbildning och migration. Det finns många andra tänkbara orsaker till migrationen än utbildning och möjligheter till arbete lokalt. Sammantaget kan vi dock konstatera att det således finns ett visst empiriskt stöd för att

distansutbildningar medför att, framförallt kvinnor, stannar kvar i sin hemkommun.

Forskning med relevans för socialpedagogik⁷

Det andra syftet i enkätstudien rör det socialpedagogiska fältet och inom det området finns det betydligt mer forskning. Inom forskning relevant för det socialpedagogiska fältet finns en skiljelinje mellan en teoretisk, begreppsutredande mer normativ diskurs kontra en verksamhetsinriktad mer professionsbaserad diskurs (Hämäläinen, 2003; Gustavsson, 2003; Eriksson, 2006).

Socialpedagogik som teori

Inom den forskning som är mer teoretisk har vissa studier främst fokuserat en begreppsutredande aspekt av socialpedagogik (exempelvis Hämäläinen, 2003; Eriksson, 2006; Madsen, 2006; Tuft, 1998). Detta har bl.a. skett genom att den historiska utvecklingen lyfts fram och betonats (Mathiesen, 2000, 2004). Annan forskning är mer filosofiskt orienterad och lyfter fram relationen mellan begrepp som bildning och fronesis och socialpedagogik, som en utgångspunkt för förståelsen av begreppet (Eriksson, 2006; Sting, 2004). Stor del av den teoretiska forskningen utförs i Tyskland där det också pågår en akademisk diskussion kring förståelsen av socialpedagogik (se exempelvis Sünker & Braches-Chyrek, 2009). Den tyska debatten har även uppmärksammats i norsk (Mathiesen, 2004) och dansk forskning. Karaktäristiskt för talet om socialpedagogik i den teoretiska diskursen är att det tar sin utgångspunkt i resonemang kring olika begrepp som anses ha bäring för innebörden i socialpedagogik. Det tar inte utgångspunkt i någon konkret verksamhet. Genom resonemang kring olika begrepp anges ett sätt på vilket det är möjligt att tala om socialpedagogik och dess innebörder (se exempelvis Ranne, 2002; Eriksson, 2006).

Socialpedagogik som praxis

I olika forskningssammanhang studeras socialpedagogik genom ett teoretiserande kring begreppet som sådant men det finns också forskning som mer koncentrerar sig på studier av yrkesverksamheten, professionen och dess innebörder. Danmark är ett av de länder där forskning kring praxis är mer omfattande än i Sverige. Där har denna form av forskning pågått under lång tid. Forskningen har bl.a. intresserat sig för behandlingsrelationen mellan socialpedagogen och individen, som i ett danskt perspektiv ofta är ett barn eller en ungdom (se ex. Bryderup, 1999; Bryderup, Madsen & Perthou, 2002; Rosendal Jensen, 2003;

⁷ Texten i de kommande avsnitten finns beskrivet på flera andra ställen, exempelvis i Eriksson, 2006, Eriksson, Nilsson & Svensson, 2013, Eriksson, 2010.

Bryderup, 2005; Jensen, Holm, Allerup & Kragh, 2009). Detta fokus på forskning kring yrkesverksamheten i Danmark kan ha sin förklaring i att socialpedagogiken importerades från Tyskland och då mer som en arbetsmetod än en sammanhängande teoretisk förståelse (Rosendal Jensen, 2009). Företrädare för denna inriktning inom socialpedagogiken var Gertrud Bäumer och Herman Nohl (Mathiesen, 2004). I denna danska forskning finns några studier som knyter an till socialpedagogens förändrade roll i samhället. Rosendal Jensen (2003) exempelvis menar att i dagens samhälle förväntas människor alltmer klara sig på egen hand. Detta leder bl.a. till att olika nätverk och självhjälpsgrupper uppstår i samhället. Denna situation, det vill säga förväntningarna på individens eget ansvar, menar Rosendal Jensen, ställer frågor kring den socialpedagogiska professionens existensberättigande.

Andra har också intresserat sig för socialpedagogiska målgrupper och socialpedagogiskt innehåll utifrån ett professionsfokus. I en studie gjordes en jämförelse mellan Danmark, Norge och Sverige och det konstaterades att mycket är lika i de nordiska länderna. Som exempel kan nämnas att de ”socialpedagogiska nödsituationerna” analyseras som relationellt betingade och de metoder som används kännetecknas av att socialpedagogerna arbetar i frontlinjen med daglig direktkontakt med brukarna (Åberg m.fl., 2001). Den forskning som senare år bedrivits i Storbritannien är också mer inriktad på ett professionsperspektiv (Cameron, 2012). Även i Sverige finns forskning som har ett mer yrkesinriktat verksamhetsperspektiv (se ex Ringsby-Jansson, 2002; Berglund, 2003; Markström & Münger, 2004; Molin, 2004; Svensson, 2006; Severinsson, 2010).

Forskning i socialpedagogik

Den ovan relaterade forskningen beskriver framförallt forskning om socialpedagogik, dess historia och kunskapsfält (Gustavsson, 2008). Senare år har en hel del forskning utförts som snarare kan beskrivas som forskning *i* socialpedagogik än som tidigare *om* socialpedagogik, vilket i detta sammanhang innebär att för socialpedagogik viktiga och centrala frågor studeras även om forskningen inte publicerats med referens till socialpedagogik. Det kan handla om forskning kring olika samhälleliga fenomen såsom inklusion, exklusion, globalisering etc. Denna forskning är svårare att beskriva, men under senare år har det i Sverige publicerats fyra antologier som visserligen uttrycker en socialpedagogisk ambition men som i sina enskilda kapitel i vissa fall är relativt fristående (Eriksson, Hermansson & Münger, 2004; Molin, Gustavsson & Hermansson, 2008; Eriksson & Winman, 2010; Eriksson, Nilsson & Svensson, 2013). Dessa antologier ger en bra bild över viktiga socialpedagogiska frågor i dagens samhälle framförallt i Sverige. I den första antologin från 2004 återfinns dels ett socialpolitiskt och dels ett pedagogiskt perspektiv. Det socialpolitiska tar sitt avstamp i välfärdsstatens bakgrund, utveckling och framtid (Nygård, 2004). Socialpolitikens roll i den socialpedagogiska forskningen har varit begränsad. Den nära kopplingen mellan samhälle och individ innebär dock att ett socialpolitiskt, mer samhällsteoretiskt, perspektiv blir nöd-

vändigt för att utveckla socialpedagogiken idag⁸. Det pedagogiska perspektivet i antologin är om möjligt mer traditionellt och behandlar bl.a. företeelser som fostran, normalisering och kategorisering i en institutionell kontext. I den andra antologin som utkom 2008 uttrycks att det viktigaste för socialpedagogiken är att studera de strukturer och processer på såväl individ-, grupp- som samhällelig nivå som på olika sätt antingen skapar möjligheter eller hinder för människor att delta i samhällslivet. Antologin har ett konstruktionistiskt perspektiv. De problemområden som tas upp rör ungdomars identitetskonstruktioner, etniska relationer i skola och samhälle, konstruktionen av personer med funktionsvariationer och delaktighet och utanförskap i verksamheter med syfte att förmedla arbete till människor som står utanför arbetsmarknaden. Avslutningsvis tas romernas situation i Sverige upp i relation till distinktionen mellan social och institutionell integration. Den tredje antologin representerar också snarare forskning i än om socialpedagogik. Antologin ger en bild över socialpedagogisk bredd och vidd, men har en koncentration på hur samhälleliga förändringar påverkar enskilda människor, grupper och institutioner (Eriksson & Winman, 2010). Den fjärde antologin behandlar ett för socialpedagogiken viktigt begrepp nämligen gemenskap. Antologin illustrerar varierande sätt att beskriva och förstå gemenskap i relation till socialpedagogik. Den beskrivna forskningen har både teoretiska och mer praktiska utgångspunkter (Eriksson, Nilsson & Svensson, 2013).

Sammantaget kan konstateras att mycket av den forskning som utförts har varit riktad inåt mot förståelsen av socialpedagogik som begrepp och företeelse. Senare års forskning har dock i högre grad riktat sig mot processer och strukturer som hindrar eller skapar möjligheter för deltagande i ett allt mer förändrat samhällsliv. Forskning som studerar hur människor utifrån en marginaliserad position lär och på olika sätt bereds för ett deltagande i samhällslivet finns men är inte speciellt omfattande.

Teoretisk ram

I denna enkätstudie använder vi en socialpedagogisk teoretisk ram. Det innebär att vi inte använder ett teoretiskt ramverk direkt anpassat till frågeställningar rörande högutbildades migration och benägenhet att stanna i hemkommunen. Inte heller redovisar vi en ram kring betydelsen av möjlighet till högskoleutbildning på hemorten. En av anledningarna till detta är att vi haft svårt att hitta teoretiska infallsvinklar på just detta fenomen. Här får den tidigare forskningen fungera som ramverk. Det teoretiska ramverket riktar sig således uteslutande mot en socialpedagogisk teoretisk ram.

Det finns inte någon enhetlig socialpedagogisk teori och inte heller någon definition som alla kan vara överens om. Tvärtom har det hävdats att varje socialpedagog konstruerar sitt eget teoribygge (Hämäläinen, 2003, 2012; Eriksson, 2006). Det finns dock en del forskning där

⁸ Denna inställning står delvis i kontrast till Ucars syn på relationen socialpedagogik – socialpolitik (Ucar, 2016). Se vidare sidan 31

försök har gjorts att teoretiskt fördjupa förståelsen för socialpedagogik. I internationellt sammanhang kan nämnas Janer som genom en s.k. Delphi-studie försökt att kondensera ett antal internationella experters syn på socialpedagogik (Janer Hidalgo, 2014) för att landa i följande definition på socialpedagogik:

It is a knowledge that develops training processes and articulates an academic discipline and in different professional fields, of which social education is its main reference.

It has a clear political dimension and a strong commitment to social justice.

Social pedagogy responds to a normative social purpose: its mission is to act and intervene in reality with criteria to guide decision-making and social pedagogical action for what is deemed necessary and desirable to improve the lives of people and social cohesion (Janer Hidalgo, 2014, p 6).

Ett annat sätt att förstå socialpedagogik utifrån en teoretisk ram erbjuder Eriksson (2006). Författaren har utifrån sina empiriska data som utgörs av intervjuer med socialpedagogiska forskare i Norden och norra Tyskland konstruerat tre socialpedagogiska modeller som visar bredden på innebörder i socialpedagogik. Modellerna är den anpassande, den mobiliserande och den demokratiska modellen. De existerar sida vid sida och är olika centrala för olika socialpedagoger. Modellerna är att betrakta som idealmodeller och varje enskild socialpedagog tar sin utgångspunkt i någon av dessa, även om de kan påverkas av de andra.

Modellerna är schematiska men emanerar från studiens empiriska resultat. Modellerna stärks av att det även i annan forskning gjorts liknande uppdelningar. Madsen exempelvis delar in socialpedagogik i olika diskurser som han benämner behandling, handling och förhandling (Madsen, 2005).

Till dessa knyter han en rad karaktäristika. De två första har viss likhet med den anpassande och den mobiliserande socialpedagogiken i Erikssons modeller. Förhandlingsdiskursen och den demokratiska socialpedagogiken skiljer sig åt på flera olika sätt, framförallt kanske vad gäller sättet att benämna denna modell. Samtliga tre av Erikssons modeller har som utgångspunkt en situation där människor på något sätt beskrivs som att de befinner sig i en nödsituation. Förutsättningarna för det socialpedagogiska tänkandet och handlandet är att det finns människor som på något sätt är i behov av stöd under en period i sitt liv. Sedan finns det olika sätt att förhålla sig till detta.

Den anpassande modellen

Om den professionelle tänker och handlar utifrån en anpassande modell är huvudmålet för det socialpedagogiska arbetet integration eller anpassning. Det finns en tro på ett gott samhälle som fungerar som en samlande gemenskap för alla individer. Det är denna gemenskap som personer som av någon anledning hamnat utanför ska integreras i. Den enskilde skall

genom socialpedagogens försorg ges stöd för att kunna bli en fungerande del i gemenskapen. Gemenskapens samlade kunskap ger en vägledning inför de val de enskilda måste göra. Mycket av detta sätt att resonera återfinns hos Natorp och Dewey⁹. Det socialpedagogiska arbetet bygger på en fungerande relation mellan socialpedagogen och individen. Olika former av behandlingsmetoder kan prövas för att nå målet med den enskildes anpassning (eller återanpassning). Detta speglar ett individualistiskt spår. De socialpedagogiska ansträngningarna riktar sig till individen, individens behov och situation. Målet är att få den utstötta in i gemenskapen igen, men ansträngningarna riktas mot den enskilde inte mot gemenskapen. I konstruerandet av denna modell utgår Eriksson från de intervjuades tal om socialpedagogik. Madsen utgår i sin uppställning dels från hur socialpedagoger talar om socialpedagogik, dels hur den kommer till uttryck i lagar och förordningar. Hans första diskurs, behandlingsdiskursen, visar på en tilltro till att vetenskapliga metoder genom ingrepp i olika individers psyke kan korrigerar olika avvikelser (Madsen, 2005) Målet är också här integration eller anpassning. I denna modell framstår socialpedagogik som relationsorienterad och som intentionell d.v.s. det socialpedagogiska arbetet har en bestämd riktning, mot anpassning.

Den mobiliserande modellen

Arbetar man utifrån en mobiliserande socialpedagogik så är det fråga om en radikal socialpedagogik. Målet för det socialpedagogiska arbetet är individens frigörelse. Individen skall medvetandegöras om sin egen situation och på det sättet bli ”befriad”. Detta sätt att resonera känns igen från exempelvis den brasilianske pedagogen och teoretikern Paulo Freire¹⁰. Centralt i detta tänkande är handlingsdimensionen. Både socialpedagogen och individen är handlande varelser. I denna modell är fokus mer riktat mot kollektivet än mot individen. De metoder som används är inriktade på förändringar av samhället snarare än individen. Det är brister i samhället och dess strukturer som är upphov till den enskildes behov av stöttning. Denna modell uppfattar Eriksson som framtidsorienterad. Som ett stöd i detta tänkande används ofta sociologiska teorier. Den mobiliserande modellen har politiska implikationer.

Den handlingsdiskurs som Madsen beskriver ser han som en reaktion mot en behandlingsinriktad diskurs. Solidaritet är ett viktigt begrepp i detta sammanhang. Han beskriver också socialpedagogens roll som advokat för de svaga och undertryckta och detta finns även i Erikssons studie. En olikhet i detta är dock att i handlingsdiskursen som Madsen beskriver är integration en viktig del i människors livskvalitet. I Erikssons studie handlar det inte om integration i denna modell utan snarare om rätten att avvika, att vara annorlunda och ändå erhålla ett erkännande.

⁹ Natorp räknas av många som socialpedagogikens upphovsman (se exempelvis Eriksson, 2006) och hans arbete har betytt mycket för socialpedagogikens utformning i Sverige. Dewey var pedagog och hans teorier har också spelat stor roll för socialpedagogiken i Sverige men även för exempelvis grundskolan (Eriksson & Markström, 2000).

¹⁰ Freire anses av många som en av de viktigaste frontfigurerna inom den socialpedagogiska traditionen.

Den demokratiska modellen

I den tredje modellen beskriver Eriksson sättet att resonera kring socialpedagogik som humanistiskt demokratiskt. Socialpedagogik vill ge den enskilde stöd för att han ska erhålla någon form av medborgarbildning. Det handlar om en bildning som kan göra den enskilde beredd att själv ta tag i sin situation och kämpa för sin egen sak, men utifrån ett mindre radikalt angreppssätt än i en mobiliserande socialpedagogik. Dialogen är ett viktigt redskap i denna socialpedagogik. I användandet av dialogen finns det intuitiva inslag. Socialpedagogen handlar utifrån en form av gott omdöme. Socialpedagogen besitter en praktisk klokhet som gör att hen kan handla på ett rätt sätt i rätt situation. Det finns en tro på dialogens möjligheter att förändra människors förståelsehorisonter (Gadamer, 1997) Detta sätt att resonera återfinns bl.a. inom hermeneutiskt tänkande. Genom att öppna upp för andras sätt att tänka och resonera kan man förändra grunderna för sitt eget tänkande. Flera delar i denna modell kan relateras till hermeneutiskt konsensustänkande. Metoder som är användbara är exempelvis sådana som har likheter med animation. Det handlar om folkbildande verksamheter för att komma tillrätta med sociala problem i lokalsamhällen. Återigen handlar det om möjligheter att påverka sin egen situation men denna gång med tydligare pedagogiska förtecken.

I Madsens beskrivning av förhandlingsdiskursen finns vissa likheter med den demokratiska socialpedagogiken. En av dessa är användandet av dialogen som redskap. En annan likhet är avsaknaden av fokus på samhället och dess strukturer. Madsen skriver:

....de samfundsmæssige vilkår for marginalisering og integration får en tendens til at glide ud af det professionelle synstelt. Der sker en glidning fra samfundsmæssig integration som målsøtning over mod opretholdelse af integritet og værdighed som umiddelbare målperspektiver (Madsen, 2005, sid 58 – 59)

Eriksson och Madsens forskning ger teoretiska ramar till att förstå den socialpedagogiska praktiken som den beskrivs av de professionella socialpedagogerna. Genom att relatera till dessa modeller kan beskrivningar av mål, bärande begrepp, metoder, förhållningssätt, situationer etc. förstås utifrån en teoretisk ram. Genom nya empiriska data från professionella socialpedagoger kan dessa tidigare teorier kompletteras eller kanske revideras. Resultatet blir en fördjupad förståelse för socialpedagogikens innebörder och dess implikationer för välfärdarbetet i en landsbygdskommun. Som påpekats tidigare sker detta dock i begränsad omfattning i denna studie (enkätstudien) och grundar sig på skriftliga svar på öppna frågor i enkäten. I den större studien analyseras data från intervjuer med professionella socialpedagoger vilket ger både en fördjupad och bredare förståelse av socialpedagogiskt tänkande och handlande.

Syfte och frågeställningar

Denna enkätstudie har två syften. Det ena handlar om att studera och få fördjupad förståelse för vilken betydelse och vilka följder det socialpedagogiska programmets lokalisering till regionen haft då det gäller utvecklingen av välfärdsarbetet. Detta studerar vi genom att undersöka hur många av de som studerat det socialpedagogiska programmet på Campus Västervik, Hultsfred eller Vimmerby som idag är verksamma inom regionen och i vilka positioner de befinner sig.

Representanter för verksamheterna inom välfärdssektorn i regionen har uttryckt att socialpedagogers närvaro på arbetsmarknaden har bidragit till en förändring på arbetsplatserna. Det finns även tankar från politiker och tjänstemän om betydelsen för regionen att ha utbildningen på plats på lokala campus då man antar att fler väljer att arbeta i verksamheter på orter där de har studerat. Det finns dock ingen studie som undersöker detta utifrån ett helhetsperspektiv. Med denna enkätstudie vill vi ta ett första steg i att förstå den betydelse det socialpedagogiska programmets lokalisering till regionen haft för välfärdsarbetets innehåll och utveckling.

Det andra syftet handlar om att studera hur de yrkesverksamma uppfattar att de har möjlighet att använda sig av ”det socialpedagogiska” i sitt nuvarande arbete och hur detta i så fall tar sig uttryck.

Följande frågeställningar har varit vägledande i vår studie:

- I vilka kommuner arbetar de som har studerat det socialpedagogiska programmet på Campus Västervik, Hultsfred och Vimmerby?
- Inom vilka verksamhetsområden arbetar de och vilka är deras yrkestitlar?
- Inom vilka verksamheter anställs före detta studenter med yrkestiteln socialpedagog?
- Hur beskriver yrkesverksamma socialpedagoger, socialpedagogiska förhållningssätt, metoder och teorier i arbetet?

Metod

Studiens empiri har hanterats på två sätt, i bearbetning av de inledande delarna har vi valt att använda oss av kvantitativ metod. Den slutliga öppna frågan har hanterats genom kvalitativ metod.

Enkätens genomförande och bearbetning

För att få svar på våra frågor har vi använt oss av en enkät (se bilaga 1). Enkätstudien syftar till att besvara formulerade frågeställningar. Studien har gjorts vid ett tillfälle och för ett tydligt avgränsat urval. Vårt urval har bestått av studenter som har studerat i norra Kalmar läns region. Urvalet har gjorts då vi har ett specifikt intresse för utbildningens betydelse för denna region. Urvalet består av studenter som har påbörjat sina studier 2003–2012. Anledningen till detta tidsmässiga urval är att respondenterna dels ska ha haft möjlighet att ha slutfört sina studier och dels kunna ha sökt arbete och etablerat sig på arbetsmarknaden. Enkäten har skickats ut till samtliga studenter mellan ovan angivna år. Totalt har enkäten skickats ut till 222 före detta studenter.

Vi har använt en enkät för studien då vi bedömde att detta var den mest framkomliga vägen till respondenterna. Ett problem med enkäter är dock att det finns en tendens att de inte bli besvarade och svarsfrekvensen bör vara över 60 % för att enkäten ska ses som acceptabel (Bryman, 2016). Alla före detta studenter som påbörjat sina studier 2003–2012, erhöll i början av december 2016 en enkät som främst rörde deras nuvarande anställning. Två påminnelser skickades ut en i december 2016 och en i februari 2017. Av dessa 222 är det totalt 130 som har svarat på enkäten. Det innebär en svarsfrekvens på 58,5 % vilket betraktas som acceptabelt (Bryman, 2016).

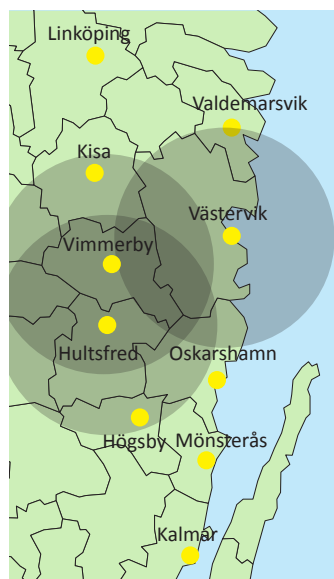
Totalt sett så har 16 män (ca 7 %) och 206 (ca 93%) kvinnor erhållit enkäten. Om vi ser till totalt antal registrerade studenter vid första kursen på socialpedagogiska programmet under åren 2003–2012 på samtliga orter, så är motsvarande siffror 120 män (ca 13%) och 808 kvinnor (ca 87%)¹¹. Således en större andel män totalt sett än i Norra Kalmar län. Av de som erhöll enkäten har 7 män (ca 5 %) och 123 kvinnor (ca 95%) besvarat enkäten. En svarsfrekvens som till delar motsvarar urvalet. Svarsfrekvensen från de tre orterna skiljer sig något åt, utav det totala antalet på respektive ort har 68 % av studenterna i Västervik besvarat enkäten, 55 % från Hultsfred och 40 % från Vimmerby. Mellan orterna finns också en skillnad på vilket år studenten har läst och hur hög svarsfrekvensen är bland studenterna. I Västervik kan vi konstatera att de före detta studenter som studerat under 2003–2006 i högre omfattning har besvarat enkäten medan det är en jämnare spridning mellan Hultsfred och Vimmerby på hur enkäten har besvarats från olika årskullar.

¹¹ Statistik gällande fördelning av kvinnor respektive män inskrivna vid första kursen vid socialpedagogiska programmet under 2003–2012 är tagna från årsredovisningar vid Högskolan Väst.

I bearbetning av enkäten använder vi oss av begreppet närområde. För att definiera begreppet har vi tagit stöd i Åke E Anderssons, professor i regional ekonomi vid Jönköpings universitet, forskning. Han beskriver vikten av lokaliseringen av Umeå universitet i relation till regionens utveckling. Han konstaterar att effekten blir som störst för Umeå stad och Umeå kommun, men effekten kan också ses upptill en radie av 45 minuters bilresa från Umeå innan den avtar. Vinster såsom tillväxt, högre medelinkomst och lägre arbetslöshet är sådana effekter som kan ses, där även Umeå flygplats beskrivs som en bidragande förklaring¹². För att finna en avgränsning i beskrivningen av närområde har vi därför valt att använda oss av beskrivningen, där orter som är belägna inom en radie av 45 minuters bilresa från någon av orterna Västervik, Hultsfred och Vimmerby har definierats som närområde.

I den geografiska bilden illustrerar ringarna runt orterna hur långt du kommer inom en radie av 45 minuter med bil kring dessa orter. Närmsta högskola eller universitet är Linköpings Universitet och Linnéuniversitetet i Kalmar.

I enkäten har huvudsakligen slutna eller halvslutna frågor ställts. Dessa enkätsvar har kodats och bearbetats i statistikprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) version 23. Svaren på de inledande frågeställningarna presenteras som deskriptiv statistik. Vi har i vissa fall använt oss av korstabulering för att på ett tydligare sätt kunna se om svaren skiljer sig åt mellan exempelvis, respondentens studieort och respondentens arbetskommun. I slutet av enkäten ställdes en öppen fråga om och i så fall hur socialpedagogerna själva kan se att de använder sig av socialpedagogik i sitt arbete, den slutliga frågan har bearbetats genom att materialet har kategoriserats i olika teman.

Kvalitativ bearbetning

Av de som besvarat enkäten var det 97 personer som besvarat den öppna frågan. Frågan handlade om huruvida de i sitt nuvarande arbete använde sig av ett socialpedagogiskt förhållningssätt, socialpedagogiska teorier och metoder och hur detta i så fall kom till uttryck. De flesta svar var kortfattade, från några ord till några rader. I den kvalitativa bearbetningen av svaren har de uppdelats i fyra olika kategorier:

- socialpedagogiska mål
- socialpedagogiskt förhållningssätt/bemötande
- metoder
- teorier

¹² Radiointervju P4 Västerbotten 2015-09-14, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=109&artikel=6255190>

Dessa kategorier har inga skarpa gränser utan är istället delvis överlappande. Det är problematiskt att exempelvis skilja förhållningssätt från mål eller bemötande från metoder. Dessutom är svaren oftast mycket kortfattade, ibland är det bara ett ord som anges, exempelvis ”förhållningssätt”. Det är ett tiotal svar av de 97 som är mycket kortfattade på detta sätt. Detta har försvårat eller omöjliggjort en vidare kvalitativ bearbetning. Alla svaren har dock beaktats på ett eller annat sätt i resultatredovisningen. Förhoppningsvis ger denna kategorisering trots allt en bild över vad respondenterna ser som karaktäristiskt för socialpedagogik. I analysen gör vi tolkningar av svaren genom att resultaten sätts i relation till den tidigare beskrivna teoriramen och tidigare forskning.

Resultat

Urval

Mellan åren 2003 och 2012 har 222 studenter startat sin utbildning på socialpedagogiska programmet i Västervik, Vimmerby och Hultsfred. På Campus Västervik har 112 socialpedagoger utbildats, på Campus Hultsfred 65 och på Campus Vimmerby 45. Campus Västervik har således utbildat fler än de andra campus tillsammans. Av dessa 222 studenter har 172 tagit ut sin examen, det vill säga 77,4 %¹³.

Vi har i enkäten ställt frågor om respondenternas ålder, kön, studieort samt folkbokföringskommun vid studiestart. Därefter följer frågor kring deras aktuella situation, om de arbetar i sin hemkommun, var de idag arbetar och med vilken titel. I resultatredovisningen följer vi enkätens uppbyggnad, men vi gör även korstabuleringar i vissa fall kring exempelvis studieort och aktuell arbetskommun. I tabell 1 beskrivs på vilken ort de 222 studenterna varit inskrivna. I tabellen görs en indelning i startår och studieort. Av tabellen framgår också hur stort antal totalt sett från varje campusort som svarat på enkäten.

Tabell 1: Antal inskrivna studenter vid respektive Campus

n=222

Startår	Västervik	Hultsfred	Vimmerby	Totalt
2003	20	12	14	46
2004	13	14		27
2005	13		13	26
2006	14			14
2007	20			20
2008		19		19
2009	18			18
2010			18	18
2011	14			14
2012		20		20
Totalt	112 (76)	65 (36)	45 (18)	222

Den största andelen av de som svarat på enkäten var utbildade på Campus Västervik, 76 personer (anges inom parentes i tabellen). I Hultsfred hade 36 personer av de som svarat på enkäten studerat och i Vimmerby 18. Det innebär att de som studerat i Västervik har den klart högsta svarsfrekvensen, 68 %. Svarsfrekvensen för dem som studerat i Hultsfred är 55 % och i Vimmerby 40 %.

¹³ Uppgift om antalet studenter som har tagit ut sin examen är hämtade ur Ladok vid Högskolan Väst.

Respondenterna

Könsfördelningen mellan de studenter som besvarat enkäten är ojämn, det är 7 män respektive 123 kvinnor som har besvarat enkäten, vilket även speglar könsfördelningen av studenterna totalt sett på våra tre orter.

De som svarat på enkäten kommer till största delen från närområdet. 106 av studenterna kom från Västervik, Hultsfred eller Vimmerby. Övriga kommer i huvudsak från södra Sverige med en övervikt på östra delarna av Sverige.

Tabell 2: Respondentens folkbokföringsort vid studiestart

n=124

Folkbokföringsort	Antal	Procent
Västervik	67	54
Hultsfred	22	17,7
Vimmerby	17	13,7
Linköping	4	
Jönköping	2	
Högsby	1	
Oskarshamn	1	
Vårgårda	1	
Uppsala	1	
Katrineholm	1	
Valdemarsvik	1	
Gotland	1	
Tranås	1	
Eksjö	1	
Nybro	1	
Borgholm	1	
Kalmar	1	
Totalt	124	

I tabellen har procent angivits endast i tre kommuner som vi studerar. Att campusutbildningarna främst varit utbildningar för personer i regionen tyder också de siffror på som visar hur många som valt/haft möjlighet att bo kvar i sin hemort under studietiden. Det visade sig att de allra flesta (92 %) bodde kvar i sin hemkommun under hela studietiden.

Alla studenter tar inte ut sin examen. Anledningen till detta kan vara flera. Dels kan man ha kurser kvar så man inte har möjlighet att få en examen, dels kan man kanske redan ha fått ett arbete och inte tycka att det är nödvändigt att söka om examen. Ett ytterligare hinder skulle

kunna vara att man aktivt själv måste ansöka om examen. Nedanstående tabell visar bland annat andelen med examen av de som svarat på enkäten.

Tabell 3: Respondenten har avslutat sina studier

n= 130

	Antal	Procent
Ja, jag har tagit ut examen	123	94,6
Ja, men har ej examen	3	2,3
Nej, jag har kurser kvar	4	3,1
Totalt	130	

Av de som svarat är det nästan 95 % (123) som har slutfört sina studier och med andra ord begärt ut sin examen. Det är cirka 2 % som har avslutat med inte tagit ut sin examen och 3 % som har kurser kvar för att kunna ta ut sin examen.

För att se hur detta resultat överensstämmer med den aktuella studentgruppen som helhet har vi tagit del av material från årsredovisningar vid Högskolan Väst. Där har det gjorts en beräkning av prestationsgrad, detta räknas fram genom att relatera helårsprestationer (hpr) till helårsstudenter (hst). Vid beräkning av prestationsgraden för samma tidsperiod, det vill säga 2003–2012 för samtliga studenter i Västervik, Hultsfred och Vimmerby tillsammans så blir prestationsgraden 97 % för perioden. Tilläggas kan att procentsatsen gällande prestationsgraden då visar på de studenter som finns kvar och registrerade i en programkull under de aktuella åren.

Arbetsort

En hög andel av respondenterna arbetar heltid, 83 %, några, 11 %, arbetar deltid och några är sjukskrivna. En person har uppgivit att hen är arbetslös. Av stort intresse för denna studie är att se var de intervjuade arbetar. Ett syfte med utbildningen på Campus Västervik, Hultsfred och Vimmerby är, förutom att erbjuda högskoleutbildning på hemorten, att kunna rekrytera kompetent personal till olika typer av välfärdsarbeten. Tabell 4 visar var studenterna arbetade 2016.

Tabell 4: Respondentens aktuella arbetsort

n=125

Respondentens arbetskommun	Antal	Procent
Västervik	61	48,8
Vimmerby	17	13,6
Hultsfred	10	8,0
Närområdet, radie av 45 min	5	4
Övriga Sverige	32	25,6
Totalt	125	

Av de 125 som svarat på var de idag arbetar är det 88 personer (70, 4%) som arbetar i Västervik, Hultsfred eller Vimmerby och räknar vi utöver det med närområdet (Högsby, Kinda, Valdemarsvik) landar den siffran på 74,4 %. Utanför det området arbetar 25,6 % och däribland finner vi orter så som Oskarshamn, Vetlanda, Sävsjö, Linköping, Kalmar såväl som Malmö, Stockholm och Varberg. Utifrån detta kan vi se att den största andelen efter avslutad utbildning fortfarande arbetar inom regionen.

Många av de svarande har efter utbildningen arbetat i sin hemkommun. Skulle detta kunna visa på vikten av lokal placering av högskoleutbildning, då det gäller rekrytering av kvalificerad arbetskraft? Tabell 5 illustrerar detta.

Tabell 5: Respondenten har arbetat i sin hemkommun

n= 128

	Antal	Procent
Ja	104	81,3
Nej	24	18,8
Totalt	128	

Av tabell 5 framgår att den största andelen av de före detta studenterna har arbetat i sin hemkommun efter utbildningen. Var de 24 svarande som inte har arbetat i sin hemkommun har arbetat framgår inte av undersökningen. Följdfrågan handlar om ifall studenten även har arbetat i andra kommuner än hemkommunen, således kan studenten ha svarat ja på frågan gällande hemkommun men även på frågan gällande annan kommun (med andra ord svarat ja på frågan 11 och 12, se bilaga 1).

Tabell 6: Respondenten har arbetat i annan kommun

n= 128

	Antal	Procent
Ja	54	42,2
Nej	74	57,8
Totalt	128	

I tabell 6 kan vi se att det finns en viss rörlighet i fråga om arbetskommun då det är en stor andel, 42,2 %, som svarat att man arbetat i annan kommun än sin hemkommun efter sin utbildning. Om respondenten har arbetat i annan kommun än sin hemkommun efter utbildningen så har de kunnat besvara den frågan som en öppen fråga, det vill säga ange vilken kommun som de utöver hemkommunen har arbetat i. Av de 54 respondenter som har angivit att de arbetat i en annan kommun har 47 valt att ange vilken ort. Av dessa kan vi se att 29 respondenter har arbetat i Västervik, Hultsfred, Vimmerby eller närområdet och 18 i övriga Sverige. Bland övriga Sverige återfinner vi att studenterna är relativt jämnt fördelade (1–3 studenter per ort), mellan orter såsom Sävsjö, Vetlanda, Jönköping, Växjö, Oskarshamn, Malmö, Nässjö och Kalmar. Vi kan dock konstatera att det är ungefär samma kommuner som tas upp. Så även för de som byter arbetskommun tycks man befinna sig till största delen i närområdet.

Tabell 6 rörde förhållandet mellan hemkommun och arbetsort. Det kan vara intressant att se var de före detta studenterna arbetar i relation till studieorten. I Tabell 7 beskrivs detta förhållande.

Tabell 7: Respondentens studieort och arbetskommun

n=125

Respondentens studieort	Respondentens arbetskommun	Antal	Procent
Västervik	Västervik	52	71,2
	Hultsfred	0	
	Vimmerby	5	6,8
	Närområdet, radie av		
	45 minuter	1	1,3
	Övriga Sverige	15	21
	Totalt	73	
Hultsfred	Västervik	6	17,6
	Hultsfred	6	17,6
	Vimmerby	9	26,5
	Närområdet, radie av		
	45 minuter	2	5,9
	Övriga Sverige	11	31,9
	Totalt	34	
Vimmerby	Västervik	3	16,7
	Hultsfred	3	16,7
	Vimmerby	4	22,2
	Närområdet, radie av		
	45 minuter	0	
	Övriga Sverige	8	44,8
	Totalt	18	

Totalt har 125 personer besvarat frågan gällande relationen studieort och arbetsort. Det framkommer att av de 73 personer som studerat i Västervik arbetar 78 % i Västervik eller Vimmerby (57 personer) och 1 person arbetar inom närområdet. Av de ytterligare 21 % som arbetar i övriga Sverige så fördelas studenterna relativt jämnt mellan orterna, exempelvis Vetlanda, Sävsjö, Kalmar, Oskarshamn och Linköping. Men även längre ifrån regionen så ser fördelningen jämn ut, exempel på orter där studenterna arbetar är Hallsberg, Karlstad och Katrineholm.

Från Hultsfred är det totalt 34 studenter som besvarat frågan, varav 61, 7 % (21 personer) arbetar på någon av de tre orterna Västervik, Vimmerby eller Hultsfred. Utvidgar man området till närområdet är det ytterligare 5, 9 %. Bland övriga Sverige återfinns 8, 8 % (3 personer) i Vetlanda och 8, 8 % i Kalmar, därefter är det en jämn spridning på studenterna mellan orter

med längre geografiska avstånd såsom Stockholm, Malmö och Tranås.

Från Vimmerby är det färre studenter som har besvarat enkäten, totalt 18 personer. Av dessa arbetar 55,6 % i orterna Västervik, Hultsfred eller Vimmerby. Av de som svarat att de arbetar på andra orter är det en liknande spridning (1–2 studenter per ort) med exempelvis orter som Nässjö, Oskarshamn, Vetlanda, men även orter med längre geografiskt avstånd såsom Jönköping, Mullsjö och Stockholm.

Arbetsplats

Respondenterna har också svarat på ett antal frågor kring deras arbete såsom vilken organisation de är anställda av och inom vilken enhet/avdelning. I dessa svar har respondenterna hanterat frågan olika, där en del valt att beskriva avdelning, några enheter eller organisation. För att göra tabellen lättare att läsa har vi därför kategoriserat svaren utifrån kommunal verksamhet, statlig verksamhet, landsting och privat verksamhet. I nedanstående tabell har en uppdelning gjorts utifrån arbetsgivare och verksamhet man arbetar inom.

Tabell 8: Respondenten är yrkesverksam inom enhet/avdelning

n= 112

	Verksamhet	Antal	Procent
Kommunal verksamhet	Individ- och familjeomsorg	24	21,4
	Skolverksamhet	16	14,2
	Försörjningsstöd	12	10,7
	Handikappomsorg ¹⁴	11	9,8
	Utredningsenheten/ Myndighetsenheten	11	9,8
	Äldreomsorg	10	8,9
	Utbildning	3	
	Annan kommunal verksamhet	1	
		Totalt	112
Statlig verksamhet	Försäkringskassan	6	
	Arbetsförmedlingen	5	
	Skatteverket	2	
Landsting	Barn- och ungdomspsykiatri, öppenvård	3	
	Öppen psykiatri/ Psykiatriavdelning	2	
Privat verksamhet	Behandlingshem	4	
	Ekonomisk förening	2	

Det är 88 personer, (72 % av de som svarat på denna specifika fråga) som på ett eller annat sätt är anställda inom kommunal verksamhet. 13 personer är statligt anställda, 5 är anställda av landstinget och 6 personer arbetar inom det privata näringslivet.

När det gäller den kommunala verksamheten kan den vara organiserad på varierande sätt i olika kommuner. Vi har för att göra resultatet tydligt valt att fördela svaren enligt de vanligast förekommande uppdelningarna av socialförvaltningens organisering i tabell 8. En svårighet i detta kan vara att kommuner väljer att organisera sig olika. Det skulle kunna vara så att exempelvis de 11 respondenter som har svarat att de arbetar på utrednings- och myndighetsenhet har liknande arbetsuppgifter som de som angivit individ och familjeomsorg. Däremot är det inte säkert att motsvarande gäller, av de 24 respondenter som svarat att de arbetar inom indi-

¹⁴ Enheten beskrivs i studien genom benämningen handikappomsorg, även om den benämns olika i berörda kommuner.

vid- och familjeomsorg kan det innebära att de arbetar med handläggning och utredning, men det skulle också kunna innebära att de arbetar med rådgivning, stöd eller ledarskap. Svaren visar dock att en stor del av de före detta studenterna har gått in och arbetat inom områden som traditionellt är verksamhet och arbetsuppgifter förknippade med socionomer. Vi kan också närma oss en bild av inom vilken typ av områden som socialpedagogerna är yrkesverksamma genom vilka yrkestitlar de har inom verksamheterna. Tabell 9 illustrerar detta.

Tabell 9: Respondentens yrkestitel

n= 119

Yrkestitel	Antal	Procent
Socialekreterare	30	25,2
Enhetschef/Föreståndare/Områdeschef/ Verksamhetschef eller biträdande chef	22	18,5
Handläggare/Utredare	19	16
Kurator	12	10,1
Socialpedagog	7	5,9
Resurspedagog/Resurslärare/Stödpedagog/ Omsorgspedagog/Omsorgsassistent	6	5,0
Arbetsförmedlare	3	2,5
Rektor	2	
Behandlingssamordnare	2	
Handledare	2	
Verksamhetsutvecklare	2	
Utbildningskoordinator	2	
Samordnare/teamledare	2	
Boendestödjare	2	
Arbetskonsulent	1	
Beslutsfattare	1	
Personlig assistent	1	
Kriminalvårdare	1	
Behandlingssekreterare	1	
Processledare	1	
Totalt	119	

Det är 119 respondenter som svarat på frågan vilken yrkestitel man har. Det är totalt 49 som är anställda antingen som handläggare, utredare eller socialekreterare, vilket motsvarar 41 % av respondenterna. 7 personer är anställda som socialpedagoger, av dessa återfinns de flesta, 4 personer, inom skolverksamhet, 1 inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg, 1 inom barn- och ungdomspsykiatri samt 1 inom ekonomisk förening. Det kan också vara

intressant att se vilka kommuner som anställer med yrkestiteln socialpedagoger. Är det så att närheten till utbildningen ökar villigheten att anställa personal med yrkestiteln socialpedagoger? Västervik är den kommun som anställt flest med yrkestiteln socialpedagoger, 3 personer, Hultsfred, Katrineholm, Hallsberg och Norrköping har anställt 1 var.

Övriga titlar som förekommer i respondenternas svar är exempelvis kurator som 12 personer är anställda som och 6 personer uppger att de är anställda som ungdomspedagog/resurspedagog/resurslärare/stödpedagog/omsorgspedagog. Andra exempel på titlar är behandlings-samordnare, arbetskonsulent och processledare. Denna mångfald av titlar säger egentligen inget om de arbetsuppgifter den utbildade socialpedagogen har. Vissa titlar såsom handläggare och socialsekreterare indikerar dock att den anställde arbetar med myndighetsutövning. Det är 26 personer som är anställda som chefer inom olika verksamheter¹⁵. Bland dessa återfinns största delen inom Äldre- eller handikappomsorg, 17 personer totalt. Vi har också undersökt om vi kan se några mönster när det gäller ålder och vilken yrkestitel man innehar. Gällande cheferna är det 17 av de 26 som är 40 år eller mer. Detta är i och för sig inte förvånande då det oftast krävs en viss erfarenhet för att erhålla ett chefsarbete, å andra sidan är det 5 av cheferna som är under 30 år.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att av de som svarat på enkäten var de flesta utbildade på Campus Västervik. De flesta var kvinnor, de allra flesta kommer från närområdet och bodde kvar i sin hemort under hela studietiden.

De flesta arbetar heltid och cirka 70 % av dem arbetar i Västervik, Vimmerby eller Hultsfred. Ser man till hela närområdet är det cirka 75 % som återfinns där. Det är således 88 personer med högskoleutbildning som rekryterats till arbete inom välfärdsområdet om man ser till hela närområdet. De allra flesta arbetar inom kommunal förvaltning. Det vanligaste här är att vara anställd inom individ- och familjeomsorg. Övriga arbetsgivare är staten, landstinget och privata företag. Många av de anställda har myndighetsuppdrag. Den vanligaste titeln bland de svarande var socialsekreterare. Det var ett fåtal som var anställda som socialpedagoger. En relativt stor del (18,5 %) av de svarande var chefer av olika slag.

¹⁵ Bland chefer räknar vi in grupperna enhetschef/föreståndare/områdeschef/verksamhetschef/biträdande chef, rektor samt samordnare/teamledare.

Betydelsen av socialpedagogik i det praktiska arbetet

I enkäten fanns en öppen fråga där respondenterna hade möjlighet att svara på om de idag i sitt arbete använde sig av ett socialpedagogiskt förhållningssätt, socialpedagogiska teorier och metoder och hur detta i så fall tog sig uttryck. 97 personer har svarat på frågan och av dessa är det endast ett fåtal (fyra personer) som menar att de inte alls kan (eller vill) använda sig av sina socialpedagogiska kunskaper i arbetet. I frågans natur låg att det var respondenterna själva som avgjorde vad som karaktäriserar socialpedagogik. Analysen av materialet ger dock en bild över hur socialpedagogik kan förstås och hur den förstås av de 97 personer som besvarat denna fråga. Det handlar om personer som är utbildade socialpedagoger och de flesta av dem har ett arbete inom välfärdssektorn. Några ger uttryck för att de många gånger har svårt att använda sig av ”det socialpedagogiska” i sitt nuvarande arbete, medan andra menar att de trots exempelvis en anställning som innebär ett myndighetsutövande kan praktisera ett socialpedagogiskt tänkande.

I svaren har respondenterna beskrivit olika företeelser som de uppfattar är viktiga i det socialpedagogiska tänkandet och handlandet. I redovisningen av svaren har vi, som tidigare nämnts, gjort en kategorisering i fyra olika kategorier; socialpedagogiska mål, socialpedagogiskt förhållningssätt eller bemötande, socialpedagogiska metoder och teorier.

Mål för det socialpedagogiska arbetet

Ett mål som de allra flesta uttrycker att de har i sitt socialpedagogiska arbete är individens *självständighet*. Det arbete som man gör som socialpedagog är en hjälp till självhjälp. En av respondenterna skriver:

Vi försöker arbeta utifrån ett tänk av ”hjälp till självhjälp”. De flesta individer behöver initialt mycket råd och stöd, men ska sedan försöka, efter bästa förmåga, ta eget ansvar över sitt liv och sin situation.

På detta sätt kan socialpedagogik beskrivas som ett arbete för förändring. Den enskilde individen befinner sig i en situation hen inte är nöjd med och kanske känner att en förändring behöver komma tillstånd. Ibland klarar inte individen själv att ta steget mot förändring varför ett av socialpedagogens mål kan vara att *motivera* individen till att ta tag i sin situation. Men ett motiverande arbete kan också ha som syfte att få människor att delta mer i samhällslivet i stort, att bli en aktiv medborgare. En respondent skriver:

Motivera medborgarna att vilja delta i ett samhällsprojekt.

Denna respondent ser som sin uppgift att göra människor medvetna om situationen i samhället och att motivera och mobilisera ett engagemang för samhällsfrågor. Motivering och mobilisering blir mål i sig. I respondenternas svar används sällan begreppet mobilisering utan den tolkningen är gjord av oss. Följande citat kan tolkas som att ett mål för socialpedagogen är individens mobilisering:

...få människor att känna sig delaktiga och lyssnade på. Få människor att klara sig själva...

Liknande tankar har tidigare framförts av socialpedagogiska forskare som menat att en viktig uppgift för socialpedagogiken är att *mobilisera* och medvetandegöra människor för att de på olika sätt ska kunna verka för en bättre situation både för sig själva, för människor runt omkring sig och för samhället i stort (Eriksson, 2006). I den definition av socialpedagogik som tidigare presenterats betonas också att socialpedagogiken föddes utifrån ett behov av att svara upp till de sociala problem som fanns hos individer, grupper eller samhället (Janer Hidalgo, 2014; Janer & Ucar, 2016). Som socialpedagog anställd inom exempelvis socialtjänsten kan det vara en stor utmaning idag att enbart arbeta med enskilda individer och inte ges möjlighet till ett mer grupp- eller samhällsinriktat arbete. Dessa svårigheter uttrycks i en del av enkätsvaren.

Tanken om individens *delaktighet* är en förutsättning för att en förändring ska komma till stånd. Några av respondenterna har individernas delaktighet som ett viktigt mål. En delaktighet kan leda till att individen kan leva ett självständigt liv baserat på egna premisser. Delaktighetsbegreppet har diskuterats tidigare i samband med socialpedagogik (se exempelvis Molin, Gustavsson & Hermansson, 2008). Detta har också uppmärksammats i internationell forskning och exempelvis Ucar (2016) menar att socialpedagogiska relationer alltid baseras på ett delat ansvar. I ett arbete där socialpedagogerna arbetar för att individen ska bli självständig är individens delaktighet en förutsättning. Ucar tar upp diskussionen kring hur socialpedagogen kan agera om den enskilde individen inte vill lyssna på råd och förslag utan helt går sin egen väg. Han betonar att socialpedagogen inte kan göra annat än informera och hoppas på att allt trots detta går bra. Situationen dras dock till sin spets om man som socialpedagog arbetar med myndighetsutövning och ibland måste agera mot individens uttryckliga vilja. En av respondenterna svarar på följande sätt:

Empowerment, eller hjälp till självhjälp, skapar makt över den egna situationen. Det är dock inte alltid lätt vid myndighetsutövning, då vissa saker är "måsten". Men i de delar klienten själv kan påverka sin situation är det viktigt att belysa och stödja detta.

I enkätsvaren är det ett flertal respondenter som skriver att delaktighet är något som de förknippar med socialpedagogik men gör detta utan att förklara hur de ser på innebörden eller konsekvenserna av brukarnas delaktighet.

De begrepp eller företeelser som flest tagit upp som mål för det socialpedagogiska arbetet är *empowerment* och *KASAM*. *KASAM* står för Känsla av sammanhang. Den forskare som arbetade med detta var Antonovsky (Antonovsky, 1992). Han studerade vad det var som gjorde att vissa judiska kvinnor klarade koncentrationslägren bättre än andra. Han utgick således från vad som får människor friska snarare än tvärtom; vad som får dem sjuka. Detta är ett socialpedagogiskt sätt att tänka enligt flera av de svarande. Socialpedagogen frågar snarare vad som fungerar än vad som är problemet. *KASAM* har tre beståndsdelar; hanterbarhet,

begriplighet och meningsfullhet.

KASAM är ett viktigt inslag i vårt dagliga arbete,

skriver en av respondenterna. KASAM är ett sätt att tänka hävdar en annan.

Förknippat med KASAM är empowerment, något som tas upp av flera av respondenterna. Empowerment är ett svårt begrepp som används på många olika sätt och på olika nivåer. Begreppet beskriver både en process och ett tillstånd (Askheim & Starrin, 2007). Flera av respondenterna förknippar begreppet med hjälp till självhjälp, således en process medan andra ser det som ett tillstånd som man vill att brukarna ska uppnå. En av dem skriver:

Empowerment har blivit en tydlig tanke och en del av mig i mitt arbete –
hjälp till självhjälp.

Empowerment brukar översättas med självmakt och innebär att en person, en grupp eller samhället i stort tar makt och kontroll över sin egen situation. Utgångspunkten är att det finns en potential till positiv förändring. Ett överordnat syfte med empowerment är social rättvisa och reducering av ojämlikheter (Eriksson, 2006b). Viktiga komponenter är makt, kontroll, självtillit, tillhörighet och stolthet. Empowerment är något av ett modeord inom exempelvis välfärdssektorn och vilken betydelse den enskilde lägger i begreppet är svårt att veta när det inte definieras. I vår enkäts öppna fråga har dessutom de flesta svarat färdigt vilket gör tolkningen ännu svårare. Det tycks dock som om de flesta avser den enskildes empowerment och inte en förståelse på grupp- eller samhällsnivå.

I detta avsnitt har vi beskrivit vad vi tolkar som socialpedagogernas beskrivning av mål för det socialpedagogiska arbetet. Målen har sammanfattats med begreppen; självständighet, KASAM, empowerment, motivering, mobilisering, förändring och delaktighet. Sammanfattningsvis kan dessa mål tolkas som i huvudsak individuella mål. Det är mål som socialpedagogen vill uppnå för den enskilde individen. Få skriver om mål på en grupp- eller samhällsnivå. Målet är en självständig individ. Detta mål säger dock inget om vad detta i sin tur leder till. Är det en anpassning av den enskilde till en tänkt samhällelig gemenskap man ser som ett scenario, likt den tidigare beskrivna anpassningsmodellen (Eriksson, 2006)? Svaret på frågan finns inte i det material vi har tillgång till.

Socialpedagogiska bemötanden och förhållningssätt

Socialpedagogiska förhållningssätt och socialpedagogiskt bemötande beskrivs på olika sätt av respondenterna. Förhållningssätt och bemötande är nära förknippade med värderingar som i sin tur kan sägas bestå av exempelvis människosyn, kunskapssyn, samhällssyn och syn på utveckling. Flera av respondenterna skriver helt enkelt att de har ett socialpedagogiskt förhållningssätt eller ett socialpedagogiskt bemötande utan att närmare beskriva vad de menar. Någon skriver:

Jag tycker att det socialpedagogiska förhållningsättet genomsyrar arbetet i stort. Känns som en mycket bra grund.

I utsagor kring förhållningssätt och bemötande blir *brukarperspektivet* ännu tydligare än när respondenterna resonerade kring mål för det socialpedagogiska arbetet. Dels genomsyras svaren av brukarperspektivet men några uttrycker det också explicit. Nedanstående citat från en av respondenterna visar att det är just socialpedagogik som bidragit till att hen idag arbetar utifrån ett brukarperspektiv.

Det jag kan känna är att som socialpedagog har jag ett större brukarperspektiv i jämförelse med kollegor som är socionomer och jag upplever att deras perspektiv ligger mycket på myndighetsbiten.

Ett annat sätt att uttrycka det är att tala om brukardelaktighet, att "*vi arbetar med klienten inte åt*". Hur kan då brukarperspektivet utläsas i svaren där man inte explicit uttrycker ett brukarperspektiv? Ett sätt är att tala om att man sätter *individen i centrum* eller som någon uttrycker det *individen i fokus*. Att sätta individen i centrum tolkar vi som att de har en *tilltro* till individen och till individens möjligheter och *resurser*. Följande citat kommer från skolans värld:

I mitt arbete är det viktigt att förmedla hopp om att rådande situation går att förändra, genom att vara aktivt lyssnande och låta eleven själv hitta lösningar på sina bekymmer.

Flera betonar hur viktigt det är att fokusera på det individen kan och inte på det som hen inte kan. Individen har en inneboende kraft som tas i anspråk. Alla kan, bara de ges rätt förutsättningar, är ett sätt att resonera. Det handlar om att

...se individens styrkor och lyfta dem för att stärka individen.

Bland de socialpedagogiska målen fanns KASAM. Att tänka utifrån KASAM kan sägas vara att ha ett *salutogent* förhållningssätt. Det innebär att man utgår från de resurser och förmågor som individen har och bygger vidare på dessa. Vi tolkar att respondenterna använder KASAM och salutogent synonymt. Här har vi dock gjort en uppdelning på vad vi anser kan tolkas som mål och vad som kan tolkas som förhållningssätt. Den skillnaden görs oftast inte i respondenternas svar. Många av de intervjuade använder sig av begreppet salutogent, något fler än de som använder KASAM, men åter finns det få beskrivningar av vad man lägger i begreppet. Någon av respondenterna skriver dock:

Salutogent – lösningar, inte se problemen, trots hur vissa sökande har det.

Tillsammans utgör begreppen KASAM och salutogent förhållningssätt de absolut mest frekvent använda begreppen.

Som socialpedagog är det viktigt att ha *förståelse för den andres situation*. Det handlar om att på olika sätt försöka förstå den bakgrund individen har och hur den miljö hen vistats i

påverkar dagens situation. Detta tas upp i svaren bl.a. i samband med arbete med nyanlända. Någon menar att det är viktigt att sätta sig in i andras situation för att få en större möjlighet till förståelse. Men det är också viktigt att sätta sig in i andras situation för att få nya perspektiv på sitt eget tänkande. En av respondenterna menar att det är

...viktigt att sätta sig in i andras situation för att förstå hur de har det, att kunna se saker från olika vinklar.

I detta citat är det inte enbart individen som ska förändras utan även socialpedagogens tänkande kan ändras. Med dialogens hjälp förändras människors sätt att tänka och förstå, eller som det också kan uttryckas, människors förståelsehorisonter förändras. Detta sätt att resonera har likheter med den demokratiska modellen för förståelse av socialpedagogik som tidigare presenterats (Eriksson, 2006). Genom att man är öppen för andra och annorlunda sätt att tänka kan man också förändra sitt eget sätt att förstå världen.

Det socialpedagogiska förhållningssättet innebär enligt några av respondenterna att man *möter individen* på rätt nivå. Detta kan tolkas på olika sätt. En av respondenterna skriver så här:

Socialpedagogiskt arbete för mig är att bemöta/möta klienter på deras nivå för att sedan genom delaktighet, empowerment och motiverande samtal (MI) korta vägen mot egen försörjning.

Vi tolkar detta citat som att socialpedagogen utgår från den situation individen befinner sig och de resurser hen har. Det handlar kanske om att inte ställa för stora men inte heller för små krav på individen. Ett alternativt sätt att tolka citat är att det handlar om en anpassning av individen till samhällets krav. Den enskilde ska få hjälp till att leva upp till samhällets krav, bli anställningsbar, uttryckt med ett annat ord. Detta sätt att resonera kan relateras till den anpassande modellen som tidigare redogjorts för. Vi kan också se att i en del av utsagorna finns uttryck som närmar sig policybegrepp. En del av respondenterna har på olika sätt anammat ett språkbruk som av tradition inte varit vanligt i socialpedagogiska sammanhang. I en annan utsaga betonas vikten av att starta från den nivå individen befinner sig på och inte på den som verksamheten förväntar sig att hen ska finnas på. Återigen handlar det om att lyssna in och att tillåta människor att bli delaktiga i sina egna liv. Ett sådant resonemang grundar sig också delvis på tanken om att se till människans hela situation, *ett helhetstänkande*. För flera framstår ett helhetsperspektiv viktigt och ett förhållningssätt som karaktäriserar socialpedagogik.

En socialpedagogisk värdegrund som framkommer i svaren är den om *allas lika värde*. Andra sätt att uttrycka det är att tala om likabehandling eller jämlikhet. Detta är något som endast få av respondenterna tar upp. Kanske det är något som är så självklart att det inte behöver nämnas?

Vi har exemplifierat respondenternas syn på socialpedagogiska bemötanden och förhållningssätt genom att diskutera; brukarperspektiv, individen i centrum, tilltro, se till individens resurser, salutogent förhållningssätt, förståelse för andras livssituationer, möta på rätt nivå, helhet samt allas lika värde. Dessa underkategorier speglar en människosyn som innebär en

tro på den enskildes egna förmågor. Socialpedagogens uppgifter blir att möta individen där hen befinner sig och att försöka få förståelse för hens situation. Genom att arbeta på detta sätt kan inte bara individen utvecklas och lära nya saker utan även socialpedagogen kan komma till nya insikter som kan vara en hjälp i ett individcentrerat arbete. Inte heller här kan vi se några ledtrådar till vilken typ av samhälle, vilka gemenskaper eller vilka situationer som man tänker att detta bemötande och detta förhållningssätt ska leda till.

Metoder använda i en socialpedagogisk anda

Det finns ingen metod som enbart är socialpedagogisk. Tidigare svensk forskning har dock kommit fram till att det är framförallt två olika metoder som är karaktäristiska för socialpedagogik och det är samhällsarbete och kreativa metoder av olika slag. Detta konstaterades i en forskningsrapport från 2006 (Eriksson, 2006). Dessa två metoder, samhällsarbete och kreativa metoder nämns inte alls i enkätstudiens svar på den öppna frågan. En anledning till att samhällsarbete inte tas upp kan vara, som flera tidigare konstaterat, att socialpedagogik är trendkänslig och följer samhällets utveckling och tendenser (Eriksson, 2006). Samhällsarbete praktiserades i Sverige främst på 1970-talet. Rosendal Jensen (2003) menar att i dag förväntas människor alltmer klara sig på egen hand. Vårt samhälle är mer individualistiskt inriktat än tidigare. I ett sådant läge är samhällsarbete, som bedrivs på en mer strukturell nivå, inte längre relevant. En gissning på varför kreativa metoder inte nämns kan vara att den akademisering som skett av utbildningar inom välfärdssektorn. I dag ställs stora krav på vetenskaplighet vilket gjort att praktik under utbildningen och icke-verbala ansatser har fått mindre utrymme.

Respondenterna har tagit upp ett antal metoder eller kanske snarare verktyg som man använder i arbetet och som de på ett eller annat sätt knyter till ett socialpedagogiskt tänkande. Några av dessa är vedertagna metoder och andra kanske mer ett förhållningssätt inom flera olika modeller. Respondenterna skriver om motiverande samtal, MI, psykoedukation samt lösningsfokuserat tänkande.

Motiverande samtal är en delvis manualbaserad metod för att arbeta med människor med olika typer av livsstilsrelaterade problem såsom missbruk, kostproblem etc. (Socialstyrelsen, 2017). Metoden är spridd inom stora delar av välfärdssektorn i Sverige. För att kunna arbeta med MI ska man genomgå en utbildning och erhålla en licens. Syftet med metoden är att arbeta med motivation och beteendeförändring. Metoden utvecklades på 1980- och 90-talen av två psykologer. I de svar som respondenterna ger är det ingen som förklarar eller motiverar användandet av MI. Det tycks vara självklart och något som man tycker är ett bra verktyg. Att syftet med motiverande samtal är att åstadkomma en förändring framgår dock klart av nedanstående citat:

Ja, jag arbetar som socialsekreterare och i min yrkesroll så ingår utredning och handläggning. Att arbeta med ensamkommande barn kräver mycket engagemang med barn och ungdomar i utsatthet. Man följer inte bara so-

cialtjänstlagen utan man jobbar också med motiverande samtal, integration mm. Helt enkelt vi bygger om människor.

En av respondenterna arbetar med *psykoedukation*. Detta är en utbildning som förväntas ge objektiva kunskaper till personer med psykiska problem om deras sjukdom. Metoden som sådan är knuten till kognitiv beteendeterapi, KBT. Respondenten uttrycker sig på följande sätt:

Jag arbetar till stor del med att förhindra social exklusion av mina patienter. Jag försöker skapa möjligheter för patienterna att integreras i samhället efter rådande diskurser samt genom psykoedukation, skapa förutsättningar för olika former av social interaktion.

I de båda senaste citaten talas det inte bara om en specifik metod utan också vad det är för ”tillstånd” som man vill att individen ska uppnå. I båda citaten talar respondenterna om integration. I det ena fallet är det integration i samhället som avses. Detta sätt att resonera har tidigare tolkats som ett resonemang som tillhör en anpassande modell (Eriksson, 2006). Målet är att individen som av någon anledning hamnat utanför gemenskapen (samhället) skall hjälpas att komma in igen. Det sker genom åtgärder och interventioner, MI och psykoedukation, som är riktade mot den enskilde. Det är den enskilde som ska förändras, inte samhället eller omgivningen. I ett av citaten ovan sägs till och med att man ”bygger om” människor. En tolkning som detta resonemang kan leda till är att det är den enskilde individen som äger problemet, orsakerna till problemen finns hos individen. Tidigare forskning har poängterat att socialpedagogiska interventioner inte på egen hand kan hjälpa människor att lösa sina problem eller ta sig från sina bekymmersamma och utsatta situationer (exempelvis att gå från att vara segregerad till att uppnå en integrerad situation). Detta är främst en politisk fråga och löses företrädesvis politiskt genom tillförande av resurser, omstruktureringar etc. (Ucar, 2016). En fråga man dock kan ställa sig är vad detta resonemang leder till. Att socialpedagogiska interventioner inte kan lösa problem i samhällsliga strukturer kan uppfattas som självklart, men socialpedagogiken kan avtäcka och synliggöra dessa strukturer och processer i syfte att hindra en skuldbeläggning av individen.

Ett *lösningfokuserat* perspektiv är det en av respondenterna som skriver att hen använder sig av. Vad detta perspektiv betyder just i detta fall tas dock inte upp.

Respondenterna skriver också om verktyg utan att referera till någon speciell metod. Att arbeta med *samtal* och att ha ett *relationellt* synsätt är exempel på detta. Ibland talar de om vägledande samtal ibland bara om samtal. Samtal och relationer har i tidigare socialpedagogisk forskning ansett som centrala verktyg i det socialpedagogiska arbetet (Eriksson, 2006). Ibland görs en distinktion inom forskning mellan samtal och dialog. Dialogen ses som mer öppen och fri från makt. Dialogen öppnar upp för möjligheten att ta till sig den andres perspektiv, det som tidigare beskrivits som horisontsammansmältning i en hermeneutisk tradition. Även i Freires tänkande är dialogen central (Freire, 1972). I respondenternas utsagor talas det sällan om dialog. De begrepp som används är samtal och kommunikation. Om detta är en medveten markering eller ej går ej att utläsa av enkätsvaren. I tidigare studier

synliggjordes en nationell skillnad i användningen av begreppen samtal/kommunikation och dialog. Skillnaden i vad man la i begreppen var dock inte så stor (Eriksson, 2006). I några av svaren i denna studie skulle man dock kunna tolka att respondenten avser en dialog. Följande citat är ett exempel på detta:

Fått en bredare förståelse för människors olika situation, att samtala med klienter på ett bra sätt med mera.

De flesta av respondenterna nämner samtal då de skriver att de genom utbildningen fått lära sig samtalsmetodik. En tolkning av detta är att respondenterna kan ha uppfattat frågan som om det gällde att beskriva vad man i sin nuvarande gärning använde sig av från tidigare utbildning. Tydligt är dock att ett flertal av de svarande ser samtalsmetodik som en viktig metod eller viktigt redskap i sitt arbete. Det är något som de verkligen haft användning av. Följande citat kan illustrera detta:

Jag arbetar kurativt och stödande, använder kunskap om samtalsmetodik mm.

Två företeelser som tycks viktiga för en del av respondenterna är *pedagogik* och *juridik*. När det gäller juridik nämns det mer som ett stöd i arbetet. Det känns viktigt och tryggt att ha en kunskap om gällande lagstiftning när man arbetar med individer med olika former av problem. Respondenterna fick frågan *"Uppfattar du att du i din nuvarande yrkesroll använder socialpedagogiska teorier, förhållningssätt och/eller metoder? I så fall, beskriv gärna hur och ge om möjligt konkreta exempel."* Vi tolkar det så att en del av respondenterna delvis har missförstått frågan. Det de tycks ha svarat på är snarare vad det är av utbildningen som de haft användning av i sitt arbete. Det finns nämligen inget som tyder på att respondenterna menar att juridik skulle vara specifikt socialpedagogiskt utan som nämnts ovan snarare att juridiken hjälper en att klara sitt arbete, kanske framförallt då man arbetar med myndighetsutövning.

Däremot är det flera som talar om pedagogiska metoder som något som man ser relaterat till socialpedagogik. I beskrivningarna från respondenterna blir det synligt att pedagogiken används både i relation till brukarna och till egna kolleger. En av respondenterna skriver:

Pedagogiskt förhållningssätt när jag handleder mina medarbetare.

Vad som avses med ett pedagogiskt förhållningssätt framgår inte av detta svar. En annan respondent ser de pedagogiska möjligheterna i flera sammanhang och där finns en antydning om vad ett pedagogiskt förhållningssätt kan handla om. Hen skriver:

Jag använder mig av ett pedagogiskt förhållningssätt inom socialt arbete där lärande och förändring sker i ständig relation till varandra, både för mig själv i min yrkesroll och för den jag möter i mitt arbete.

Andra åter tycks se pedagogiken som något de framförallt använder i relation till de individer de möter i sitt arbete. En av respondenterna tar upp Deweys bevingade uttryck *learning by doing* (Dewey, 1916) som är ett sätt att förhålla sig till kunskap och lärande. Dewey har

i tidigare forskning beskrivits som en viktig person i förståelsen av ett socialpedagogiskt tänkande (Eriksson & Markström, 2000). Pedagogiken används också som verktyg i ett mer anpassande syfte. Följande citat kan ses som ett exempel på detta:

Jag arbetar med ensamkommande flyktingungdomar. Pedagogiken kommer väl till pass i att integrera dem och lära dem det svenska samhället och hur det är att bo här.

Här skulle pedagogiken kunna tolkas som en form av fostran av individen. I den anpassande modellen som Eriksson (2006) tidigare beskrivit är socialpedagogikens syfte en anpassning till rådande samhälle eller gemenskap. Bakom detta ligger en tankefigur som innefattar ett gott samhälle värt att anpassas till. Det finns personer som står utanför denna gemenskap och socialpedagogiken, här främst den pedagogiska delen, är det verktyg som ska leda den enskilde ”på rätt väg”. Detta är ett tänkande som även återfanns hos Natorp (Natorp, 1940). Denna modell, den anpassade, står i kontrast till den mobiliserande, där interventioner snarare riktar sig mot omgivande kontext än individen själv.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att respondenterna skriver om metoder på olika sätt. För det första handlar det om konkreta metoder, delvis manualbaserade; MI och psykoedukation, som används i arbetet. Att använda manualbaserade metoder kan vid en första anblick tyckas stå i motsats till ett socialpedagogiskt tänkande. Vi vet dock inte hur respondenterna tänker kring detta och på vilket sätt exempelvis MI används. Intressant är dock att de metoder som nämns skiljer sig stort från de metoder som tidigare ansetts som karaktäristiska för socialpedagogik. De metoder som nu nämns är starkt individualistiska och riktar sig mot den enskilde individen. För det andra handlar det mer om verktyg såsom relationer och samtal. Detta är inget nytt. Relationer och samtal har tidigare förknippats med socialpedagogik (se ex Eriksson, 2006). För det tredje tar respondenterna upp juridik och pedagogik som hjälpmedel i arbetet. Juridiken är svår att koppla till socialpedagogiska metoder specifikt medan däremot pedagogik utgör en mer självklar del. Juridiken är något som förts in i socialpedagogutbildningarna bland annat för att möjliggöra för färdigutbildade socialpedagoger att uppfylla kraven som ställs på tjänstemän som arbetar med myndighetsutövning. Det kan ses som en åtgärd för att underlätta för färdiga studenter att bli anställda. Detta är något som också underlättat kommuners möjlighet att anställa socialpedagoger på olika ställen, något som kanske varit speciellt viktigt i Västervik. Ett annat sätt att se på betydelsen av juridik i det socialpedagogiska arbetet skulle kunna beskrivas som en form av medborgarbildning, genom att det kan vara ett stöd i arbetet för socialpedagogerna att göra individer och grupper redo att mötas med omgivande samhälle. I ett sådant arbete är juridisk kunskap om samhällets stöd en del av grunden för det socialpedagogiska arbetet.

Teorier relevanta för socialpedagogik

Teorier är det som är minst förekommande i respondenternas svar. I princip är det två olika teorier som nämns; systemteori och anknytningsteori. Naturligtvis är det också av betydelse

hur respondenterna betraktar vad som är en teori. Här beskriver vi enbart de teorier som benämns som sådana av respondenterna. Gränsdragningarna är, som tidigare nämnts, mycket svåra att göra. Vi har dock valt att göra denna uppdelning för att om möjligt få en djupare förståelse för socialpedagogik som fenomen. Att respondenterna inte gör denna uppdelning framgår av följande citat:

Salutogent förhållningssätt, systemteoretiskt förhållningssätt samt att vi jobbar med samtliga anknytningsteorierna i "bakhuvudet" i vårt arbete, för att bättre förstå förmågan till mentalisering, reflektion mm. Älskar mitt arbete och är stolt över att vara socialpedagog.

Anknytningsteori och systemteori kan tyckas vara två relativt olika teorier med olika potential, men här ryms allt inom vad som är möjligt ur ett socialpedagogiskt tänkande. Följande citat illustrerar möjligtvis teoriernas olika användning och nytta:

...anknytningsteorier som stöd för att förstå beteendemönster hos klienter, dynamisk psykiatri mm.

...och systemteori, se individens sociala sammanhang och hans/hennes egna resurser, ge möjlighet att utveckla dessa och växa.

Utifrån respondenternas svar kan en tolkning göras att den arbetsplats där de befinner sig på också delvis styr hur man tänker kring sitt arbete. Socialpedagoger "tvingas" med stor sannolikhet att acceptera rådande "kulturer" på sin arbetsplats och kanske också arbeta utifrån metoder som man inte alltid tycker stämmer överens med sin egen professionella övertygelse eller som man skulle valt om man själv fick välja. Vad som också kan tolkas utifrån de svar vi fått är att man nog försöker göra sitt arbete så socialpedagogiskt som det är möjligt. Frågan är dock om alla nämnda metoder kan kombineras med ett socialpedagogiskt tänkande och förhållningssätt, eller om man tvingas göra avkall på detta.

Diskussion

Det finns inte mycket forskning idag i Sverige kring socialpedagogik och hur den kan förstås och komma till uttryck i olika verksamheter. Den finns inte heller någon tydlig bild över var, inom vilka verksamheter socialpedagoger arbetar. 2015 gjordes en studie i samarbete mellan Stockholms universitet och Högskolan Väst där studenter som avslutat sin socialpedagogiska utbildning respektive sin socionomutbildning, under en viss tidsperiod, fick svara på en enkät kring sin arbetsplats och arbetssituation (Cederlund & Eriksson, 2015). De resultat som finns publicerade rör Stockholms universitet där socionomprogrammet vid den tidpunkten hade en specifik inriktning mot socialpedagogik. Gällande studenter från denna inriktning visade undersökningen att för det första, alla studenter arbetade i närområdet (Stockholms stad eller Stockholms län) och för det andra arbetade de flesta inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg (78 %). Dessutom sysslade flertalet av dessa med myndighetsutövning. Detta var ett något förvånande resultat då socialpedagoginriktningen snarare är inriktad på förebyggande arbete än myndighetsutövning.

I denna enkätstudie försöker vi ta reda på var socialpedagogstudenter utbildade i regionen tagit vägen efter examen. Vad är det för arbete man har och vem är arbetsgivaren?

Enkätsvaren visar inledningsvis på att de allra flesta studenter som läser programmet, vid studiernas start, är folkbokförda på studieorterna alternativt i närliggande orter, men även att 92% bodde kvar i sin hemkommun under hela studietiden. Därefter kan vi också se att 70,4 % har någon av orterna Västervik, Hultsfred eller Vimmerby som sin arbetskommun. Detta styrker antagandet att utbildningen är en tillgång främst för regionen och att det även möjliggör för de studerande att kunna bo kvar på hemorten och samtidigt kunna välja högre studier. Enkätresultaten visar tydligt att större delen av de studerande väljer att vara kvar på orterna efter avslutad utbildning när de påbörjar sitt yrkesverksamma liv. Detta är något som även styrks genom annan forskning (se exempelvis Lovén, Hammarlund & Nordin, 2016).

Vi kan dock se att det finns en viss rörlighet då 42,4 % har svarat att de arbetat i annan kommun, men även där återfinns den större andelen fortsatt inom regionen eller närområdet. Vi upptäckte att frågan om huruvida respondenterna arbetat i annan kommun delvis var felaktigt formulerad då svaren kunde tolkas på olika sätt. I enkäten frågar vi om respondenten har arbetat i annan kommun, men det framgår inte av frågan i relation till vad. Här kunde respondenterna tolka det som i relation till hemkommunen men även i relation till studieorten. Det vi dock kan se i frågan om studieort och arbetskommun är huruvida de studenter som studerar på orten arbetar på orten eller i närområdet. Här visar studien att av de 73 studenter som studerat i Västervik så arbetar 78 % i Västervik alternativt Vimmerby idag. Utifrån respondenternas svar angående val av studieort och aktuellt arbetsområde kan vi konstatera att den här formen av utbildning ger en möjlighet att välja hemorten som studieort och samtidigt ger det olika verksamheter möjlighet att kunna rekrytera rätt kompetens. Detta i sin tur kan vara ett led i strävanden till vidmakthållande och utvecklandet av den aktuella regionen, inom flera områden. Likt tidigare studie (Cederlund & Eriksson, 2015) visar även den här studien

att den större andelen idag arbetar inom myndighetsutövning inom främst den kommunala verksamheten. Andelen som idag arbetar med det motsvarar 44 %. Utöver det arbetar 26 % som chefer inom olika verksamheter och den större andelen av dessa inom äldre- och handikappomsorg. De som anställer före detta studenter med yrkestiteln socialpedagog är få, av de 119 svarande är 7 anställda som socialpedagoger, varav 4 är anställda inom skolverksamhet, övriga inom individ- och familjeomsorg, barn- och ungdomspsykiatri och ekonomisk förening. Att så få anställs med yrkestiteln socialpedagog kan ha flera olika orsaker. En kan vara, det vi tidigare beskrivit, att före detta socialpedagoger går in och arbetar inom nya områden där yrkestitlarna är fördefinierade av verksamheter.

Det finns en pågående diskussion inom verksamhetsfältet kring lönesituationen för personal inom deras verksamheter, där grannkommuner sägs ”buda” över varandra inom motsvarande verksamheter och även internt inom olika delar av samma kommun. Studien kan inte svara på om det förhåller sig på detta sätt dock kan lönesituationen ha betydelse för studenternas val av verksamhetsområde och arbetskommun.

Med utgångspunkt i studiens resultat kan vi se att utbildningen fyller en funktion i och med att den möjliggör för innevånare i kommunen att välja att studera på hemorten. Vi kan även se att de som har utbildat sig främst arbetar kvar i regionen, vilket styrker att utbildningen har en stor betydelse för kompetensförsörjning inom välfärdssektorn. I relation till det och till studiens resultat kan man ställa sig frågan hur personalförsörjningen inom välfärdsfältet skulle ha sett ut utan denna satsning. Tidigare forskning visar också på vikten av närhet till högre utbildning när det gäller att kunna hålla kvar personer i landsbygdskommuner (se ex Lovén, Hammarlund & Nordin, 2016).

I denna studie har vi också velat ta reda på hur yrkesverksamma socialpedagoger i regionen uppfattar användandet av förhållningssätt, metoder och teorier specifika för socialpedagogik i relation till deras eget yrkesverksamma liv. Detta har respondenterna svarat på i form av en öppen fråga i enkäten. Detta innebär stora begränsningar. Svaren är mycket fåordiga och ibland svårtolkade. Vi har dock bedömt att svaren är viktiga och tillräckligt omfattande för att tillåta en analys. Denna analys kan ses som en start eller en utgångspunkt för den mer omfattande analysen i huvudstudien.

I svaren från respondenterna kan vi se att de yrkesverksamma socialpedagogerna skriver om målen för det socialpedagogiska arbetet. Det är dock svårt, för att inte säga omöjligt, att veta om detta är något de arbetar med idag eller om det är något de skulle vilja arbeta med, men som de är förhindrade att göra av olika anledningar. I tidigare forskning (Eriksson, 2006) fanns det flera utsagor som snarare handlade om hur respondenterna tyckte att socialpedagogik skulle vara än hur den var. Detta benämndes där för en universalistisk diskurs. De allra flesta mål som nämns av respondenterna tolkas som mål på en individnivå. De vill på olika sätt stärka individen. Om vi sammanfattar detta kan vi säga att målet för det socialpedagogiska arbetet är en självständig individ. En tolkning av detta kan vara att man ”förlägger” problemen till den enskilde individen och på grund av detta också riktar

interventioner och det socialpedagogiska arbetet mot den enskilde. Det framförs inga tankar kring kontexten eller samhällets påverkan på den enskilde och hans situation. Om detta utesluts för att man inte betraktar situationen så, eller om det inte tas upp på grund av att de professionella ser detta som ett vanskligt och svårt, för att inte säga omöjligt arbete idag, det vet vi inte. Viss forskning (Ucar, 2016) menar också att socialpedagogernas uppgift idag inte är att syssla med det strukturella arbetet, det vill säga, den socialpolitiska kopplingen till det sociala arbetet. Det är andra aktörer, exempelvis politiker som är aktiva på den nivån. I tidigare studie där socialpedagogforskare intervjuades uppfattades det mer ”strukturella” arbetet som en viktig del i socialpedagogernas uppgifter (Eriksson, 2006) och kanske också som det viktigaste. Vad avsaknaden av detta mer strukturella perspektiv egentligen leder till är svårt att veta. Ibland har detta perspektiv förstått som det som skiljer socialpedagogik från andra välfärdsdiscipliner.

Socialpedagogerna förespråkar ett bemötande där man sätter den enskilde i centrum, en människosyn som belyser individens styrkor och förmågor. Man vill att individen ska utvecklas på olika sätt och man vill möta hen där hon befinner sig. Genom möten mellan socialpedagog och individ utvecklas inte bara individen utan även socialpedagogen kan komma till nya insikter. Detta sätt att beskriva möten mellan den enskilde och socialpedagogen har likheter med ett hermeneutiskt tänkande där dialogen har stor betydelse. Att resonera på detta sätt visar på en ödmjukhet inför den man möter och en insikt om ens egen roll som ”medskapare” i den enskildes situation. Liknande resonemang återfinns i tidigare forskning (Eriksson, 2006).

Vad som tydligt skiljer respondenternas utsagor från tidigare studie (Eriksson, 2006) kring socialpedagogiska forskares sätt att resonera är när respondenterna skriver om metoder i det socialpedagogiska arbetet. Det nya är talet om manualbaserade metoder, något som vi kan tycka inte hör hemma inom det socialpedagogiska tänkandet. Vad vi inte vet är om de intervjuade själva valt att använda dessa metoder, vilket kanske inte är så troligt, eller om de enbart följt det som förespråkas och praktiseras på deras arbetsplatser. Idag saknar troligtvis många välfärdsarbetare denna valmöjlighet. Man tvingas anpassa sig efter vad som gäller på arbetsplatsen. Vad som kan vara bekymmersamt är att det finns inget i vårt material som talar för att socialpedagogerna reflekterat över användandet av denna typ av metoder. Finns den kritiska blicken och hur kommer den till uttryck i så fall? Den kritiska dimensionen i socialpedagogik har tidigare framhållits (se exempelvis Eriksson, 2006), håller den på att försvinna?

En liknande situation råder när det gäller teoretiska resonemang. Här tycks respondenterna välja vad som gäller på respektive arbetsplats. De teorier som nämns som relevanta utifrån ett socialpedagogiskt arbetssätt är vitt skilda från anknytningsteori och dynamisk psykiatri till systemteori. Anknytningsteori är kanske inget som man förknippar med socialpedagogik i första hand men för respondenterna verkar det inte vara problematiskt, åtminstone är det inget som de uttrycker i enkätsvaren.

En sammanfattande kommentar kring de svar de yrkesverksamma givit är att de tycks sträva

efter att försöka implementera sitt socialpedagogiska tänkande på sin nuvarande arbetsplats och i sin roll som välfärdsarbetare. Ibland är det lättare och ibland svårare. På vissa arbetsplatser tycks finnas en förståelse för och ”uppskattning” av det socialpedagogiska medan detta saknas på andra ställen. Vad som är extra intressant är att det dock tycks finnas en ganska klar uppfattning om hur de kan betrakta och tänka kring det socialpedagogiska, åtminstone på ett övergripande plan (sedan är frågan om detta skiljer sig åt i förhållande till andra välfärdsarbetare?). Tankarna som framförts, att socialpedagogiken har förändrat välfärdsarbetet i Västervik, är svårt att finna belägg för i denna studie. Vad socialpedagoger i verksamheten bidragit med enligt enkätsvaren är:

- att sätta individen i centrum
- ett arbete för att stärka den enskilde individen
- en ömsesidig dialog som ger nya insikter både till individ och socialpedagog – ett pedagogiskt perspektiv

En fråga vi kan ställa oss i detta sammanhang är om detta på något sätt skiljer sig från vad exempelvis en utbildad socionom skulle svara på liknande frågor. Den punkt som avviker i viss mån är den mer pedagogiska vinkeln, men det är inget vi med säkerhet kan veta. I en pågående studie kring socialpedagoger och socionomers sätt att resonera kring sitt arbete (Matsuda, opublicerat manuskript) antyds dock att det pedagogiska hos socialpedagoger kan vara en skillnad gentemot andra välfärdsprofessioner.

Vad som saknas, om man relaterar till tidigare forskning (se exempelvis Eriksson, 2006) är den mer strukturella kritiska dimension som handlar om att kritiskt studera samhällets institutioner, strukturer och processer och dess påverkan på individen och dennes situation. Den dimensionen uppfattas av många som central i det socialpedagogiska tänkandet (exempelvis Ryyänänen, 2017) bl.a. är det något som ofta framhålls hos finska forskare. Frågan är om denna dimension saknas hos de som nu svarat eller om den finns där men inte kommit fram i svaren. En tolkning skulle kunna vara att den faktiskt saknas. Det verkar som om de svarande i stor utsträckning anammat sin arbetsplats sätt att tänka kring exempelvis metoder och teorier och en tolkning är att där saknas det kritiska perspektivet. I studien har vi inte ställt frågan vad som skiljer socialpedagoger från andra professioner men det hade varit intressant att höra de svarandes uppfattning om detta. Om socialpedagogerna ska kunna hävda att de är ”speciella” och att de gör skillnad, måste det socialpedagogiska formuleras tydligare och i relation till andra aktörer. En fråga man kan landa i är: finns det något som är specifikt socialpedagogiskt? Denna fråga vill vi försöka besvara i den kommande huvudstudien¹⁶. I den har vi genomfört ett tjugofemtal intervjuer med yrkesverksamma socialpedagoger utbildade både på Högskolan Väst och på Socialhögskolan i Stockholm. Förhoppningen är att analyserna av dessa intervjuer ska ge en tydligare och fördjupad bild. Enkätstudiens resultat ligger dock som en bas för detta dessa analyser.

¹⁶ Denna studie pågår fortfarande och beräknas slutredovisas under 2018.

Det vi också kan se i denna studie är att den större andelen som har studerat i regionen arbetar kvar i regionen, det vi däremot inte får svar på är vad detta får för betydelse för regionen. Ett sätt att få svar på dessa frågor skulle kunna vara vidare kvantitativa eller kvalitativa studier med fokus på yrkesföreträdares bild av frågan. Hur ser de på möjligheten att kunna rekrytera medarbetare och hur påverkas deras yrkesvardag av att högre utbildning finns på plats i deras kommuner?

Vi kan också av respondenternas svar skönja ett förflyttat fokus inom det socialpedagogiska tänkandet jämfört med tidigare studier. Flera av respondenterna ger en bild av att arbeta på individnivå och att det finns behov av att åstadkomma ett förändrat tillstånd hos individen för att hen ska kunna delta i en gemenskap. Vad detta står för är i sig en intressant fråga. Är det ett synsätt som våra respondenter *vill* representera? Eller är det hur de socialpolitiska frågeställningarna formuleras och framställs idag som påverkar våra respondents professionella handlingsutrymme?

Referenser

- Antagning.se (2017-12-12) [elektronisk] Tillgänglig: https://www.antagning.se/se/search?period=HT_2018&freeText=Socialpedagogiska+programmet&semesterPart=0
- Antonovsky, A. (1992) *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.
- Askheim, O.P. & Starrin, B. (2007) *Empowerment i teori och praktik*. Lund: Gleerups.
- Berglund, S-A. (2003) *Social pedagogik - I goda möten skapas goda skäl*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjerke, L. & Mellander, C. (2015) *Moving home again? Never! The migration patterns of highly educated individuals in Sweden*. CESIS Electronic Working Paper Series, nr 424. pp. 1-24.
- Bryderup, I. (1999) Forskning i socialpedagogisk arbejde med unge. *Tidskrift for Socialpædagogik*, nr 3, 1999, sid 27 – 40.
- Bryderup, I. (2005) *Børnelove og socialpædagogik gennem hundrede år*. Århus: Forlaget Klim.
- Bryderup, I., Madsen, B. & Perthou, S. (2002) *Specialundervisning på anbringelsesteder og dagbehandlingstilbud*. Köpenhamn: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Bryman, A (2016) *Social research methods*. New York: Oxford University Press.
- Cameron, C (2012) Cross-National Understandings of the Purpose of professional-Child Relationships: Towards a Social Pedagogical Approach. *International Journal of Social Pedagogy*, 2012 (2) pp.3-16.
- Cederlund, C. & Eriksson, L. (2015) *Socionomers yrkesval*. Sollentuna: FoU-Nordväst.
- Dewey, J. (1916) *Democracy and Education. An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: The free press. Macmillan, Inc.
- Ehrenberg, R. & Smith, R. (2009) *Modern labour economics: Theory & public policy*. Boston: Pearson/Addison Wesley.
- Eriksson, L. (2006) ”Socialpedagoger utan gränser” – en studie om socialpedagogiska innebörder. Linköping: Linköpings universitet. Skapande vetande 47.
- Eriksson, L. (2006b) ”Vi har gjort avtryck...!” Utvärdering av ett projekt rörande studieförbundens samarbete kring lokal mobilisering i utsatta bostadsområden. Linköping: Linköpings universitet och Folkbildningsrådet.
- Eriksson, L. (2010) A Swedish way of teaching citizenship to immigrants – popular adult education as a social pedagogical activity. I Eriksson, L. & Winman, T. (eds.) (2010) *Learning to fly. Social pedagogy in a contemporary society*. Göteborg: Daidalos.

- Eriksson, L., Hermansson, H-E. & Münger, A-C. (2004)(red) *Socialpedagogik och samhällsförståelse*. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Eriksson, L. & Winman, T. (2010)(red) *Learning to fly. Social pedagogy in a contemporary society*. Göteborg: Daidalos.
- Eriksson, L. & Markström, A-M. (2000) *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, L., Nilsson, G. & Svensson, L. (2013). *Gemenskap. Socialpedagogiska perspektiv*. Göteborg: Daidalos.
- Freire, P. (1972) *Pedagogik för förtryckta*. Stockholm: Gummessons.
- Gadamer, H-G. (1997) *Sanning och metod*. Göteborg: Daidalos.
- Gustavsson, A. (2003) The role of theory in social pedagogy and disability research. In Gustavsson, A., Hermansson, H-E. & Hämläinen, J. (eds.) *Perspectives and Theory in Social Pedagogy*. Göteborg: Daidalos.
- Gustavsson, A. (2008) Vår tids socialpedagogik. I Molin, M., Gustavsson, A. & Hermansson, H-E. (red.) *Meningsskapande och delaktighet. Om vår tids socialpedagogik*. Göteborg: Daidalos.
- Hämläinen, J. (2003) Developing social pedagogy as an academic discipline. I Gustavsson, A., Hermansson, H-E. & Hämläinen, J. (eds) *Perspectives and Theory in Social Pedagogy*. Göteborg: Daidalos.
- Hämläinen, J. (2012) Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualisations and Activities. In *International Journal of Social Pedagogy 1 (1) pp 3 – 16*.
- Janer Hidalgo, A. (2014) *Final report of the Delphi method application*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Janer, A. & Ucar, X. (2016) Analysing the dimensions of social pedagogy from an international perspective. *European Journal of Social Work*. DOI:10.1080/13691457.2016.1188782
- Jensen, B., Holm, A., Allerup, P. & Kragh, A. (2009) *Effekter af indsatser for socialt udsatte børn i daginstitutioner, HPA-Projektet*. Köpenhamn: Danmarks pædagogiske universitetsforlag.
- Jordbruksverket (2018-01-24). *Så här definierar vi landsbygd*. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/etjansterforutvecklingavlandsbygden/alltomlandet/sahardefinierarvilandsbygd.4.362991bd13f31cadcc256b.html>
- Lovén, I., Hammarlund, C. & Nordin, M. (2016) *Vem stannar kvar? – närhet till högskola och val av bostadsort*. AgriFood economics centre. Rapport 2016:3. Lund: Lunds universitet.

- Madsen, B. (2005) *Socialpædagogik. Integration og inclusion I det moderne samfund*. København: Socialpædagogisk bibliotek Hans Reitzels Forlag.
- Madsen, B. (2006) *Socialpædagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Markström, A-M. & Munger, A-C. (2004) Socialpædagogiska institutioner för barn i tid och rum. I Eriksson, L., Hermansson, H-E. & Münger, A-C. (red)*Socialpædagogik och samhällsförståelse*. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Mathiesen, R. (2000) *Sosialpædagogiska perspektiv*. Hamar: Sokrates.
- Mathiesen, R. (2004) Socialpædagogik från teori till praxisfält – inblick i den tyska diskursen om socialpædagogik från 1890-talet fram till Weimartiden. I Eriksson, L., Hermansson, H-E. & Münger, A-C.(red) *Socialpædagogik och samhällsförståelse*. Eslöv: Brutus Östlings förlag Symposion.
- Molin, M. (2004) *Att vara i särklass om delaktighet och utanförskap i gymnasiesärskolan*. Studies from The Swedish Institute for Disability Research No. 11. Linköping: Linköpings universitet.
- Molin, M., Gustavsson, A. & Hermansson, H-E. (2008)(red) *Meningsskapande och delaktighet: om vår tids socialpædagogik*. Göteborg: Daidalos.
- Natorp, P. (1940) *Sozialpædagogik*. Stuttgart: Framanns Verlag.
- Nygård, M. (2004) Från gemenskap till utanförskap – om de arbetslösa i den politiska diskursen. I Eriksson, L., Hermansson, H-E. & Münger, A-C. (red) *Socialpædagogik och samhällsförståelse*. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Parlamentariska Landsbygdskommittén (2017) *För Sveriges landsbygder – en sammanhållan politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*. SOU 2017:1. Stockholm: Regeringen.
- Ranne, K. (2002) *Sosiaalipædagogiiikan ydintä estimässä. Sosiaalipædagogiiika suomalais-tenja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa*. Turku: University of Turku.
- Rauhut, D. & Littke, H. (2016) 'A one way ticket to the city, please!' on young woman leaving Swedish periphel region västernorrland." *Journal of Rural studies*, 43, pp 301-310.
- Ringsby-Jansson, B. (2002) *Vardagslivets arenor. Om människor med utvecklingsstörning, deras vardag och sociala liv*. Göteborg: Göteborgs universitet, institutionen för socialt arbete.
- Rosendal Jensen, N. (2003) Den socialpædagogiske vinkel på ungearbejdet. I *Tidskrift för Socialpædagogik, nr 11*, s 5 – 17.
- Rosendahl Jensen, N. (2009) Will Social Pedagogy Become an Academic Discipline in Denmark? In Kornbeck, J. & Rosendal Jensen, N. (eds) *The Diversity of Social Pedagogy in Europe*. Bremen: Europäischer Hochschulverlag GmbH & Co.

Ryynänen, S. (2017) *Emancipation as a social pedagogical concept*. Föreläsning 2017-10-07 på NUFS-konferens i Helsingfors.

Severinsson, S. (2010) *Unga i normalitetens gränsland. Undervisning och behandling i särskilda undervisningsgrupper och hem för vård eller boende*. Linköping: Linköpings universitet. Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier.

Socialstyrelsen (2017-12-10) MI (motiverande samtal) [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialarbete/motiverandesamtal>

Sting, S. (2004) Dum eller klok? Sociala bildningsperspektiv i kunskapssamhället. I Eriksson, L., Hermansson, H-E. & Münger, A-C. (red) *Socialpedagogik och samhällsförståelse*. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Sünker, H. & Braches-Chyrek, R. (2009) Social Pedagogy in Germany. In Kornbeck, J. & Rosendal Jensen, N. (eds) *The Diversity of Social Pedagogy in Europe*. Bremen: Europäischer Hochschulverlag GmbH & Co.

Svensson, L. (2006) *Mötesplatser på landsbygden: om äldre människor, gemenskaper och aktiviteter*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Tuft, K. (1998) Socialpædagogik. I *Tidskrift för socialpædagogik* 2003, nr 12, s 40 – 50.

Ucar, X. (2016) Social pedagogy facing inequalities and vulnerabilities. *Sosiaalipedagoginen Aikakauskirja*, 17 pp 129 – 146.

Åberg, A. m. fl. (2001) *Socialpædagogik og socialpædagogisk praksis i Norden*. Nordiskt forum för socialpædogoger.

HÖGSKOLAN VÄST

Institutionen för individ och samhälle

Lisbeth Eriksson

Telefon: 0520-22 30 00

Lisbeth.eriksson.2@hv.se

2(4)

CAMPUS
VÄSTERVIK

8. Om ja, vilket år? _____

9. Vilken är din huvudsakliga sysselsättning idag?

Arbetar heltid	☐
Arbetar deltid	☐
Studier heltid	☐
Studier deltid	☐
Arbetslös	☐
Sjukskriven	☐
Annat	☐

10. Om du arbetar, i vilken kommun har du idag din arbetsplats?

11. Har du arbetat i din hemkommun efter din utbildning?

Ja Nej

12. Har du arbetat i andra kommuner efter utbildning?

Ja Nej

13. Om ja, vilken / vilka _____

HÖGSKOLAN VÄST

Institutionen för individ och samhälle
Lisbeth Eriksson
Telefon: 0520-22 30 00
Lisbeth.eriksson.2@hv.se

3(4)

14. På vilken förvaltning / institution / organisation arbetar du?

15. På vilken enhet / avdelning?

16. Vilken är din yrkestitel?

17. Uppfattar du att du i din nuvarande yrkesroll använder

socialpedagogiska teorier, förhållningssätt och/eller metoder? I så fall,
beskriv gärna hur och ge om möjligt konkreta exempel?

HÖGSKOLAN VÄST

Institutionen för individ och samhälle
Lisbeth Eriksson
Telefon: 0520-22 30 00
Lisbeth.eriksson.2@hv.se

4(4)

TACK FÖR DIN MEDVERKAN

Enkäten kommer att följas upp med enskilda samtal. Kan du tänka dig att ställa upp på ett sådant samtal?

Ja, jag vill delta i ett sådant samtal.

Jag kan nås på _____

Nej, jag vill inte delta.

Kontaktinformation

Lisbeth Eriksson

Lisbeth.eriksson.2@hv.se

Magnus Broström

Magnus.brostrom@hv.se

Lisa Hedman

Lisa.hedman@vastervik.se

Susanne Holm

susanne.holm@hv.se

Till dig som studerat på socialpedagogiska programmet i Västervik, Vimmerby eller Hultsfred

Socialpedagoger har utbildats på lärcentra i Västervik, Hultsfred och Vimmerby sedan 2003. Det finns dock ingen sammantagen bild över vad dessa socialpedagoger arbetar med idag och inte heller var i Sverige (eller utomlands) som de har sin arbetsplats. Det finns dock tankar kring att de flesta av dessa socialpedagoger blir kvar i närområdet, vilket i så fall skulle ha stor betydelse för kommunerna i området. Flera har också hävdad att socialpedagogiken på olika sätt förändrat välfärdsarbetet i regionen.

För att undersöka detta har Högskolan Väst och Campus Västervik påbörjat ett projekt i syfte att finna svar på dessa frågor. Vi behöver din hjälp i detta arbete och ber dig därför fylla i den bifogade enkäten. Enkäten är en del i ett större arbete där vi också kommer att göra intervjuer med socialpedagoger verksamma i regionen. Vår målsättning är att på olika sätt kartlägga socialpedagogikens betydelse för välfärdsarbetet som det kommer till uttryck i regionen.

Vi behöver din hjälp i detta projekt och ber dig därför fylla i bifogade enkät och återsända den **senast 2016-12-13** (svarskuvert bifogas). Ditt svar blir viktigt för att vi ska kunna genomföra projektet. Vi hoppas också att våra resultat på olika sätt i förlängningen ska komma verksamheterna tillgodo.

Om du har några frågor är du välkommen att höra av dig till:

Lisbeth.eriksson.2@hv.se

Lisa.hedman@vastervik.se

Magnus.brostrom@hv.se

Tack för din medverkan!!!

Påminnelse

Till dig som studerat på socialpedagogiska programmet i Västervik,
Vimmerby eller Hultsfred

I slutet av 2016 så skickades en enkät ut till före detta studenter från Högskolan Väst och Campus Västervik. Vi vill genom vår enkät undersöka inom vilka verksamheter som Socialpedagogerna som har utbildats i vår region, Vimmerby, Västervik och Hultsfred arbetar idag.

Anledningen till detta är att det finns tankar kring att de flesta av dessa socialpedagoger blir kvar i närområdet, vilket i så fall skulle ha stor betydelse för kommunerna i området. Flera har också hävdad att socialpedagogiken på olika sätt förändrat välfärdsarbetet i regionen.

Vi behöver din hjälp i detta arbete och ber dig därför fylla i den bifogade enkäten. Enkäten är en del i ett större arbete där vi också kommer att göra intervjuer med socialpedagoger verksamma i regionen. Vår målsättning är att på olika sätt kartlägga socialpedagogikens betydelse för välfärdsarbetet som det kommer till uttryck i regionen.

Om du redan har besvarat enkäten kan du bortse från detta brev, annars ber vi dig återsända den **senast 2017-03-03**. Ditt svar blir viktigt för att vi ska kunna genomföra projektet. Vi hoppas också att våra resultat på olika sätt i förlängningen ska komma verksamheterna tillgodo.

Om du något är oklart i enkäten eller om du har några frågor är du välkommen att höra av dig till:

Lisbeth.eriksson.2@hv.se

Lisa.hedman@vastervik.se

Magnus.brostrom@hv.se

Tack för din medverkan!!!

Lisbeth Eriksson är forskare och docent i pedagogik. Hon arbetar sedan 2016 på Högskolan Väst. Hennes huvudsakliga forskningsintressen rör vuxnas lärande, invandring och integration samt olika sätt att förstå socialpedagogisk praktik och teori.

Lisa Hedman är adjunkt och filosofie magister i socialt arbete. Hon arbetar sedan 2015 på Campus Västervik där hon möter studenter på socialpedagogiska programmet från Högskolan Väst.

Under 2017 har Högskolan Väst och Campus Västervik bedrivit ett gemensamt forskningsprojekt. En enkät har skickats ut till 222 före detta socialpedagogstudenter som under åren 2003–2012 studerat i norra Kalmar län. Det huvudsakliga syftet med studien har varit att undersöka hur många av de som studerat på socialpedagogiska programmet på Campus Hultsfred, Campus Vimmerby och Campus Västervik som idag är verksamma inom regionen. Ytterligare ett syfte har varit att studera hur de yrkesverksamma uppfattar att de har möjlighet att använda "det socialpedagogiska" i sitt nuvarande arbete. Med denna studie tas ett första steg i att förstå den betydelse det socialpedagogiska programmets lokalisering till regionen haft för välfärdsarbetets innehåll och utveckling i regionen.

CAMPUS
VÄSTERVIK

The logo for Campus Västervik consists of two stylized, interlocking shapes. The left shape is green and the right shape is blue, both resembling a thick, curved line or a partial 'C' shape.The logo for Högskolan Väst features a stylized, abstract shape composed of numerous small blue dots, arranged to suggest a wave or a series of connected points.

HÖGSKOLAN VÄST

www.campusvastervik.se
campus@vastervik.se